

Helsingin yliopisto
Taloustieteen laitos
Kuluttajaekonomia

Nuorten aikuisten asuminen lapsuudenkodissa

Annu Piensoho
Maisterin tutkielma
Kuluttajaekonomia
Helsingin yliopisto
Tammikuu 2013

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Maatalous-metsätieteellinen tiedekunta		Laitos/Institution – Department Taloustieteen laitos	
Tekijä/Författare – Author Annu Piensoho			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Nuorten aikuisten asuminen lapsuudenkodissa			
Oppiaine / Läroämne – Subject Kuluttajaekonomia			
Työn laji/Arbetets art – Level Maisterin tutkielma		Aika/Datum – Month and year Tammikuu 2013	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 72 s. + liitteet 2 s.
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>Tutkielmassa tarkastellaan lapsuudenkodissa asuvien nuorten aikuisten kulutuskäyttäytymistä, suhtautumista rahaan ja säästämiseen, itsenäistymistä sekä asumistilanteeseen johtaneita tekijöitä. Tutkielman tavoitteena on tutkia sitä, mitä perusteluja nuoret esittävät lapsuudenkodissa asumiselle. Aineisto koostuu seitsemästä 20–32-vuotiaan nuorten aikuisten teemahaastattelusta. Aineistoa analysoidaan sisällönanalyttisesti, ja se on edennyt teemoittain. Kerätyn aineiston ja analyysin avulla vastataan tutkimuskysymyksiin: Millainen kulutustyyli haastateltavilla on? Miten he suhtautuvat rahaan ja säästämiseen? Kokevatko henkilöt olevansa itsenäisiä? Miksi nuoret ovat jääneet asumaan lapsuudenkotiinsa?</p> <p>Aluksi tutkittiin <i>nuorten aikuisten näkemyksiä rahankäytöstä</i>. Haastateltavat nuoret näyttäytyivät varsin järkevinä rahankäyttäjinä. Nautinnot olivat kuitenkin sallittuja tietyissä rajoissa. Varttuneimmat haastateltavat pystyivät tarkastelemaan kuluttamistaan ennen ja nyt: nuoruuden villistä kuluttamisesta oltiin otettu opiksi. Säästämisen mahdollisti puolestaan työssäkäynti. Aktiivisesti tiettyä tarkoitusta varten säästi kaksi työssäkävää henkilöä. Rahaa saattoi jäädä säästöön myös huomaamatta. Rahaan suhtauduttiin neutraalisti. Se helpotti elämää, mutta se ei merkinnyt kaikkea.</p> <p>Toisena tutkimusteemana tarkasteltiin <i>nuorten aikuisten kokemuksia itsenäisyydestä</i>. Itsenäisyyden ja aikuisuuden mittana pidetään vanhempien luota pois muuttamista. Lapsuudenkotona asuvat nuoret kokivat olevansa itsenäisiä, mutta silti osittain riippuvaisia vanhemmistaan. Yksi haastateltavista koki olevansa lapsuudenkodissa asuessaan olevansa <i>tekoitsenäinen</i> tarkastellessaan tilannetta jälkeensä. Toisaalta myös kotoa pois muuttaneet nuoret voivat joutua turvautumaan vanhempiensa apuun esimerkiksi raha-asioissa. Tässä mielessä aikuistumisen ei voi absoluuttisesti sanoa tapahtuvan vain lapsuudenkodista pois muuttaessa. Asumistilanne koettiin haastateltavien kesken enimmäkseen etuoikeutena, mutta suhtautuminen asumiseen sai myös kielteisiä sävyjä. Teema kertoo osaltaan myös nuoruuden ja aikuisuuden kyseenalaistuneen käsitteinä. <i>Nuoruuden ja aikuisuuden välimaastoon</i> liittyy myös perhe, joka on tärkeä nuorille.</p> <p>Asumista lapsuudenkodissa perusteltiin haastateltavien kesken varsinkin <i>asumisen järkevyydellä</i>. Lapsuudenkodissa asuminen oli sen hetkisen elämäntilanteen kannalta järkevää sekä nuorten että vanhempien mielestä. Muita asumistilanteeseen vaikuttaneita tekijöitä olivat asumisen helppous, kodin tilavuus, nuoren luonne ja kyky sopeutua tilanteisiin, perheen arvostus, henkilökohtaiset syyt (mm. <i>elämänhallinnan puute</i>, masennus), iällinen kypsyys ja tulevaisuuden suunnitelmat. Nuoret mainitsivat myös niin sanotusti perinteisiä tekijöitä, kuten opinnot ja säästäminen, mutta ikään kuin ohimennen. Näyttääkin siltä, että vanhempien luokse jäädään asumaan enemmänkin omasta tahdosta kuin pakosta. Asumista korostaa väliaikaisuus: taustalla on ajatus muuttaa lapsuudenkotoa. Tämä vaikuttaa asumisen mielekkyyteen myönteisellä tavalla niin nuorten kuin vanhempien puolesta.</p> <p>Vanhempien luona asuvien nuorten aikuisten lukumäärää luonnehtivat ristiriitaiset tulokset. Uudet tutkimukset viittaavat lähden myöhästymiseen. Verrattuna kuitenkin esimerkiksi espanjalaisnuoriin suomalaisnuoret muuttavat lapsuudenkodistaan aikaisin. Tarkastellessa nuorten asumista pidemmällä aikavälillä voidaan todeta, että lapsuudenkotoa lähtö näyttää aikaistuvan.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords nuoret aikuiset, lapsuudenkoti, kulutus, säästäminen, itsenäisyys, asuminen			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Taloustieteen laitos, kuluttajaekonomia; Viikin tiedekirjasto			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Tiedekunta/Osasto Fakultet/Sektion – Faculty Faculty of Agriculture and Forestry		Laitos/Institution– Department Department of Economics and Management	
Tekijä/Författare – Author Annu Piensoho			
Työn nimi / Arbetets titel – Title Young Adults Living in Their Childhood Home			
Oppiaine /Läroämne – Subject Consumer Economics			
Työn laji/Arbetets art – Level Master's thesis		Aika/Datum – Month and year January 2013	Sivumäärä/ Sidoantal – Number of pages 72 p. + appendixes 2 p.
Tiivistelmä/Referat – Abstract <p>The purpose of this study was to collect information about young adults' consumer behaviour, attitudes towards money, economizing and independence. In addition, the purpose is to understand what has led to the young adults' present living situation. One of the goals of the study is also to find out how young adults explain their living in their childhood home. This thesis consists of seven theme interviews (conducted among adults over 20 to 32 years old). Interviews are analyzed using content analysis and they are analyzed according to themes. The collected material and analysis enable answering to research questions: What are the consumption patterns of the interviewees? How do they feel about money and economizing? Do they feel independent? Why don't they move from their childhood home?</p> <p>First, the <i>young adults' views of spending money</i> are explored. According to interviews the young adults seem to be quite sensible money users but some luxuries were allowed, at least to some extent. The most matured interviewed young adults considered their consumption before and after leaving the childhood home. They had learned to use money reasonably after wasting at a young age. Working made economizing possible. Two interviewed working young adults saved money for a specific purpose. Money could also be saved without noticing it. Young adults' attitude towards money was neutral: it made life easier but it did not mean everything.</p> <p>Secondly the <i>young adults' experience of independency</i> is explored. Young people are considered to be independent when they move away from parents. The young adults living in their childhood homes felt themselves to be independent but still partially dependent on their parents. One of the interviewees felt <i>falsely independent</i> when he considered his living afterwards. On the other hand, the young adults who have moved away from their childhood homes sometimes turn to their parents on money problems, for example. Considering this fact, maturation does not happen only when moving away from childhood home. The interviewees thought that their living situation was a privilege to some extent, but attitude towards living with parents could be seen as a negative thing. The second theme also describes the problematic concepts of youth and adulthood. It is difficult to separate youth and the transition to adulthood. Youth and adulthood also involve the family which is important to young adults.</p> <p>Living in a childhood home was considered <i>rational living</i> amongst the interviewed young adults. Living with the parents was a wise thing according to the young adults' life situation from the young adults' and their parents' point of view. Furthermore, easy living, space, young adult's personality and ability to adapt to situations, family appreciation, personal reasons (<i>lack of control in life</i>, depression, for example), maturity and future plans were seen as reasons to stay at home for a prolonged period of time. Youngsters also mentioned some traditional reasons, for example studying and saving money, but briefly. It seems that young adults stay at home by their own free will rather than by necessity. Living is thought to be temporary: there is an intention to move away from the parents' house. This affects in a positive way to living in a childhood home both to the young adults and their parents.</p> <p>The statistics concerning young adults living at home with parents are variable and complex. Recent research suggests that moving from childhood home is delayed. However, compared to Spain, for example, Finnish youngsters move away from home at a young age. If the situation is examined for a longer period of time it seems that young adults move away from their childhood homes at younger age than before.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords young adults, childhood home, consumption, economizing, independence, living			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Department of Economics and Management, Consumer Economics; Viikki Science Library			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Jos asuisin yksin

*Jos asuisin yksin
nukkuisin päivät
ja kirjoittaisin yöt.*

*Keittäisin kahvia kuudelta
ja söisin pihviä puoliltaöin.*

*Kätkisin kelloni yläkomeroon
ja panisin allakkani piiloon.*

*Antaisin ajan kulua...
veden virrata...*

*Radio olisi aina auki
ja katsoisin kaikki
kielletyt ohjelmat.*

*Ovikello saisi soida
puhelin piristä.
Vastaisin jos viitsisin
avaisin jos ehtisin.*

*Niin...
jos asuisin yksin.*

(Lähdesmäki 2003, 20)

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	3
1.1	Nuorten kulutus, talous ja asuminen tutkimuskohteina.....	5
1.2	Nuoruuden ja aikuisuuden välimaastossa.....	9
1.3	Vanhempien luota poismuuton ajankohta	13
1.4	Tutkimustehtävien asettaminen	15
2	Tutkimuksen paikantaminen.....	17
2.1	Tutkimuksen empiirinen toteuttaminen.....	17
2.2	Aineistonkeruuprosessi	19
2.3	Haastattelu ja havainnointi	22
2.4	Aineiston analyysi	24
3	Nuoret aikuiset kuluttajina ja rahankäyttäjinä	27
3.1	Nuoret kertojina kuluttamisestaan	29
3.2	Nuorten henkilökohtainen rahatalous.....	35
3.3	Nuorten elinvaiheen mukainen köyhyys ja työttömyys	37
3.4	Säästäminen.....	40
4	Vanhempien luona asuminen.....	45
4.1	Nuorten kokemuksia itsenäisyydestä	45
4.2	Perusteluja lapsuudenkodissa asumiselle	47
4.3	Asumisen väliaikaisuus	53
5	Johtopäätökset.....	56
	LÄHTEET.....	63
	Liitteet	73

Taulukkoluetelo

Taulukko 1: Kuvaus haastattelemistani nuorista aikuisista	21
---	----

1 Johdanto

Maisterin tutkielmassani tutkin suomalaisten nuorten aikuisten perusteluja lapsuudenkodissa asumiselle. Aihe on minulle läheinen, sillä asuin vanhempieni luona 25-vuotiaaksi asti. Mietin tuolloin päivittäin, olenko tarpeeksi itsenäinen. Suomalaisessa individualistisessa kulttuurissa itsenäisyyttä arvostetaan ja kotoa pois muuttamista pidetään aikuisuuden mittarina (Kupari 2011, 17; 57). Toisaalta myös perheyhteisyyttä arvostetaan, ja perheen kanssa halutaan viettää aikaa (Jallinoja 2009b, 21). Omat kokemukseni herättivät halun tutkia, mikä saa nuoren aikuisen asumaan vanhempiensa tai vanhempansa luona, vaikka hänellä näyttäisi olevan valmiudet asua myös yksin.

Keskityn opinnäytetyössäni tarkastelemaan vanhempien tai vanhemman luona asuvia yli 20-vuotiaita naisia ja miehiä. Tutkittavat henkilöt opiskelevat päätoimisesti, työskentelevät opiskelujensa ohella tai ovat työttömiä. Tutkielmassani otan lähtökohdaksi opiskelun, koska pidän sitä perusteltuna syynä asua lapsuudenkodissa. Tutkielmassa on mukana myös henkilöitä, jotka ovat muuttaneet takaisin lapsuudenkotiinsa sieltä jo kerran lähdettyään. On tavallista, että lapsuudenkotiin saatetaan muuttaa takaisin (Niska 1996, 67; Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 19; Kupari 2011, 19). Lisäksi haastateltavana on nuori aikuinen, joka vanhempien luota muuttamisen, sinne takaisin paluun ja oman asunnon omistamisen jälkeen on päättänyt asumaan kaverinsa sohvalla.

Kotoaan poismuuttaneiden nuorten on todettu suhtautuvan myönteisesti taloudellisesti heikkoon tilanteensa, jossa kulutusmenot voivat olla tavallisesti suuremmat kuin käytettävissä olevat tulot (Kupari 2011, 58–59). He myös kokevat tilanteensa väliaikaisena elämänvaiheena (Wilska 2001, 56). Mielenkiintoista on tutkia, miksi tietyt nuoret aikuiset jäävät lapsuudenkotiin asumaan, vaikka edellä mainittu myönteinen suhtautuminen rahatilanteeseen luonnehtii nuoria.

Kotona asuvien nuorten aikuisten taloudellisen tilanteen voisi ajatella olevan suhteellisen turvattu. Esimerkiksi vanhempiensa luona asuvan 16–24-vuotiaan nuoren köyhyysriskin on todettu olevan matalampi kuin vanhempiensa kodista pois muuttaneen nuoren (Myllyniemi & Gissler 2012, 75). Näin ollen rahaa voi jäädä

käyttöön myös vapaa-ajanviettotarkoituksiin. Wilskan (2001, 56–57) artikkelissa käy ilmi, että nuorten asenne kulutukseen voi olla vapautunutta, positiivista ja elämishakuista. Nuorten kuluttajaidentiteettiä voisi siis kutsua mielihyvähakuiseksi (Wilska 2002, 206). Nuoret haluavat nauttia elämästään kulutuksen kautta, ja he ovat tottuneet saamaan kaiken heti (Lehtinen & Peura-Kapanen 2005, 107; 113). Tämän johdosta on mielenkiintoista selvittää menevätkö vanhempien tai vanhemman kanssa asuvien nuorten rahat nautinnonhakuisen kulutukseen vai säästävätkö he rahaa tulevaisuutta varten. Nykypäivänä vuokrat ovat kalliita, vuokra-asunnot pieniä, ja nuorten voi olla vaikea saada töitä. Löytyykö kotona asumiselle vielä muita perusteita kuin edellä mainitut? Kysymys voi esimerkiksi olla jostain muusta kuin taloudellisesta tilanteesta: nuoruudesta halutaan ottaa kaikki irti säästämällä esimerkiksi matkailuun.

Tarkoitukseni on huomioida myös vanhempien tai vanhemman näkökulma tilanteeseen. Mitä vanhemmat hyötyvät tai mitä vanhempi hyötyy kyseisestä tilanteesta? Maksavatko nuoret aikuiset kotona asumisesta esimerkiksi vuokraa? Osallistuvatko he kotitöihin? Tilannetta tarkastellaan lähtökohtaisesti kuitenkin nuorten näkökulmasta ja heidän kertomanaan.

Se, miten yli 20-vuotiaan nuoren lapsuudenkodissa asumiseen suhtaudutaan, herättää keskustelua ja yleistä mielenkiintoa. Leimautuuko nuori ”peräkammarin pojaksi” tai ”peräkammarin tytöksi”? Kylkilahti (2012) on kirjoittanut, että nuori voi pitää itseään *toteuttajana*, kun hän kokee elävänsä kulttuurisesti hyväksytyllä tavalla. *Toteuttaja* etenee opinnoissaan ja työurallaan. Hän on muuttanut varhain omaan asuntoon. Samalla nuori toteuttaa ”oikeanlaista” aikuisuutta. (mt., 70; 72–73.) Useiden tutkimusten mukaan suomalaista nuorta pidetään usein aikuisena silloin, kun hän muuttaa pois vanhempiensa luota (ks. esim. Salonen 2003, 14–16; Kupari 2011, 17; 57). Näkemysten mukaan lapsuudenkodissa asuvan nuoren aikuistuminen olisi kesken.

Aikuisuutta voi myös tarkastella ”uusin silmin”. Maryn (2012) mukaan aikuistumisen perinteinen ajattelutapa kokee muutoksia. Nykynuorten elämää ei voi suoraan verrata aiempien sukupolvien elämään (mt.). Tulkintojen moninaisuuden johdosta tarkastelen yleisesti nuoruutta ja aikuisuutta. Pyrin tätä kautta ymmärtämään tutkielmani nuoria aikuisia.

Mielenkiintoinen ilmiö on, että Pohjoismaissa arvostetaan aikaista itsenäistymistä ja omilleen muuttamista, kun taas Etelä-Euroopassa on tavallista ja hyväksyttävää asua perheensä parissa aikuisena (Niska 1996, 106; Salonen 2003; Kupari 2011, 17). On aiheellista tarkastella myös suomalaista perhettä ja määritellä siihen liittyvää sisältöä. Toisaalta nuorten itsenäisyyden pohtiminen on tutkielman kannalta oleellista.

Aihe on ajankohtainen. Nuorten aikuisten kotona asumisesta on keskusteltu mediassa. Nikanderin (2009) julkaisi selvityksen, jonka mukaan nuoret muuttavat kotoaan yhä nuorempina, joten lapsuuskodissa asuvien nuorten määrä on laskussa. Toisaalta vuonna 2010 Nordea julkaisi yhteistyössä muiden Pohjoismaiden kanssa tutkimuksen, jonka mukaan nuoret aikuiset asuvat aiempaa useammin vanhempiansa luona. Viittaan jatkossa kyseiseen tutkimukseen sen tekijällä ”Numminen 2010”. Edellä mainittujen tutkimuksien tulokset ovat ristiriidassa, joka antaa aihetta tutkia tarkemmin ilmiötä.

Nuorten asumista ja toimeentuloa voi kuvata tilastojen avulla. Myllyniemen ja Gisslerin (2012) mukaan tilastojen avulla myös tuotetaan nuoruutta, koska viranomaiset ja instituutiot vastaavat niiden tuotannosta. Tilastoihin on syytä suhtautua varauksellisesti, koska tieto voi esimerkiksi olla vanhentunutta (mt., 25). Tilastot antavat kuitenkin tutkielmalleni suuntaa.

Seuraavaksi esittelen kirjallisuutta ja tutkimuksia, joita olen hyödyntänyt läpi tutkielman. Samalla käyn alustavasti läpi tutkielman sisältöä ja rakennetta. Tämän jälkeen määrittelen tutkielmaani liittyvien nuoruuden, aikuisuuden ja perheen käsitteet. Luvun lopussa esitän tutkimustehtävät.

1.1 Nuorten kulutus, talous ja asuminen tutkimuskohteina

Tutkielman edetessä huomasin, ettei nuoruuden ja aikuisuuden määrittely ole helppoa. Nuorisolain mukaan nuoriksi määritellään alle 29-vuotiaat (Nuorisolaki 27.1.2006/72). Bourdieun (1985, 128) mukaan biologinen ikä nuoruuden ja aikuisuuden määrittelyssä ei ole merkittävä. Nuoruutta ja aikuisuutta tulisikin tarkastella sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden avulla (Raitanen 2001, 98). Hoikkalan (1993, 68) mukaan aikuisuus voidaan nähdä myönteisesti itsenäistymisenä tai kielteisesti jämähtämisenä. Liitän nuoruuden ja aikuisuuden välimaastoon

Arnettin (2000) käsitteen orastavasta aikuisuudesta. Myös Autio (2006, 17) toteaa, että nuoruuden ja aikuisuuden välinen raja ei ole yksiselitteinen.

Perheitä on nykyään monenlaisia. Perheen voi määritellä esimerkiksi ydinperheen näkökulmasta, joka toimii vieläkin eräänlaisena tavoiteltavana ja ihanteellisena perhemuotona (Yesilova 2009). Ydinperheen ympärille on kuitenkin muotoutunut erilaisia perhemuotoja kuten uusperheet (Ritala-Koskinen 2003, 121). Nykyään perhe-elämää katsotaan kuvastavan suuret tunteet (Jallinoja 2000).

Nuorisobarometrien (Saarela 1998; Saarela 2001; Wilska 2005; Myllyniemi 2009) lisäksi tarkastelen nuorten elämää Nuorten elinolot -vuosikirjojen (Kuure 2001; Autio & Paju 2005; Anttila, Kuussaari & Puhakka 2010; Pekkarinen, Vehkalahti & Myllyniemi 2012) avulla. Vuoden 2001 Nuorten elinolot -vuosikirja tarkastelee tutkielmani kannalta tärkeitä asioita: nuorten muuttoa pois lapsuudenkodista (Kuure 2001). Aution ja Pajun (2005) toimittamassa vuosikirjassa ”Kuluttava nuoruus” käsitellään nuoriin liitettyjä ristiriitaisia odotuksia. Nuoria pidetään tulevaisuuden toivona, mutta heihin myös liitetään uhkakuvia. Teoksessa tarkastellaan nuorten taloudellisen tilanteen lisäksi nuorten taitoa toimia kuluttajina. (mt.)

Rakennan opinnäytetyöni viitekehystä suomalaista nuorisotutkimustraditiota hyödyntäen. Heinonen kuvaa 1980-luvun Suomea runsauden yhteiskunnaksi, jolloin suomalaisten hyvinvointi, vapaa-aika ja varat lisääntyivät (Heinonen 2005, 63–64). Myös nuoret osallistuiivat tähän ”kulutusjuhlaan”. 1980-luvulla kasvoi myös kiinnostus nuorten kuluttajien tutkimiseen ja 1990-luvulla nuorten tutkiminen laajeni käsittelemään ongelmatapausten lisäksi ”tavallisia” nuoria (Autio 2006, 18–19).

Tutkittaessa suomalaisten kulutustottumuksia ja elämäntapoja selvisi, että nuoret ovat nautinnonhakuja ja mielihyvähakuja kuluttajia, kun taas vanhempaa ikäpolvea katsotaan kuvaavan säästäväisyys ja harkitsevaisuus (Wilska 2002b, 205–206). Heinosen (1998) määrittelemän talonpoikaisen talouseetoksen¹ voisi katsoa vaikuttavan vanhempaan ikäluokkaan. Kyseinen ikäluokka eli eri olosuhteissa kuin nykynuoriso. Nuorten kulutus ja elämä nykypäivänä on varsin kirjavaa. Nuorten kulutusta selvitän esimerkiksi Wilskan (2001) tutkimuksen ja Aution (2006)

---

¹ 1900-luvun alun suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttanut talonpoikainen eetos. Oikeanlainen kuluttaja ihannoit talonpoikaisia arvoja, on säästeliäs ja välttää nautintoja. (Heinonen 1998.)

väitöskirjan avulla. Mielenkiintoista on tarkastella, minkälaista kulutustyyliä lapsuudenkodissa asuvat nuoret aikuiset ylläpitävät.

Tutkimuksessani selvitän myös nuorten aikuisten taloudellista tilannetta. Mistä lapsuudenkotona asuvien nuorten käytettävissä olevat tulot koostuvat? Nuorten taloudellisen tilanteen hahmottamisessa auttaa Kankaan ja Ritakallion (1997) toimittama teos. Hyödynnän työssäni myös Hämäläisen (2004) tutkimusta, jonka mukaan varsinkin nuorten ansiotuloilla on tärkeä merkitys nuorten kulutuksessa.

Koska nuoret ovat heterogeeninen joukko, voi heidän taloudellista tilannetta olla vaikea selvittää (Wilska 2001, 52). Vanhempansa tai vanhempiansa luona asuvalle täysi-ikäiselle henkilölle voidaan maksaa opintotukea. Opintorahan määrä voi riippua vanhempien tuloista. Vanhempansa luona asuva 20-vuotias korkeakoulussa opiskeleva saa opintorahaa kuukaudessa 122 euroa. (Kela 2011.) Lapsuudenkodissa asuva nuori aikuinen voi saada rahaa myös käymällä töissä tai saamalla rahallisia avustuksia esimerkiksi vanhemmiltaan tai isovanhemmiltaan.

Nuorten taloudellinen asema on huonontunut muihin ikäryhmiin verrattuna. Heidän asemansa on parempi, jos vanhemmat kuuluvat 1990-luvun laman aikanakin vaurauttaan kasvattaneisiin keski-ikäisiin. Tämän johdosta lapsuudenkotona asuvilla nuorilla on luultavasti enemmän rahaa käytettävissään ja enemmän päätösvaltaa koskien perheen kulutushankintoja. (Wilska 2001, 58.) Nummisen (2010, 9) mukaan vain 5 prosenttia kotona asuvista nuorista aikuisista ottaa osaa talouden kuluihin suunnilleen todellisten omien kulujensa mukaan. Tämä vahvistaa edellä mainittua tutkimustulosta.

Lapsuudenkodissa asuvalla nuorella rahatilanne ja hyvinvointi voi kuitenkin olla erilainen kuin itsenäisesti asuvalla (Sundblad 2008, 10). Autio (2006) toteaa, että kotona asuvien 16–18-vuotiaiden ei tarvitse välttämättä rajoittaa kulutustaan. He voivat käyttää rahansa omien halujensa ja tarpeidensa tyydyttämiseen (mt., 86). Omilleen muuttaneilla nuorilla on vastuu omien raha-asoidensa hoidosta (Peura-Kapanen 2005, 20). He joutuvat tekemään valintoja kulutuksessaan opiskelun, osa-aikaisten työsuhteiden ja epäsäännöllisten tulojen vuoksi. Suurimman osan omilleen muuttaneiden nuorten tuloista vie asumis- ja ruokamenot. Ongelmia kulutukseen voi aiheuttaa työttömyys, opintolainan ja/tai opintotuen saamisen hankaluus sekä

perhesuhteisiin liittyvät ristiriidat. (Lehtinen & Leskinen 2005, 94–95.) Voiko siis sanoa, että myös lapsuudenkodissaan asuvat nuoret hoitavat itsenäisesti talouttaan?

Tutkielmassani tarkastelen myös nuorten säästötarkoituksia, ja rahan merkitystä heille. Rahalla on sosiaalisia merkityksiä, raha saa eri yhteyksissä erilaisia merkityksiä ja sitä arvotetaan eri tavoin. Raha ei siis ole pelkkää ”kylmää valuuttaa”. Sitä voidaan myös korvamerkitä eri käyttötarkoituksiin, joka kertoo osaltaan kotitalouden hallinnan taidosta. (Zelizer 1997, 6–7; 200–201; 208–209.)

Vertailen eri tilastoja selvittääkseni, miten yleistä nuorten aikuisten lapsuudenkodissa asuminen tai sieltä pois muuttaminen on. Vaikka tutkielma ei ole kvantitatiivinen, pidän oleellisena tarkastella vanhempien tai vanhemman luona asuvien nuorten määrää. Tilastokeskus tutkii nuorten kotona muuttamista vähentämällä kaikista tietyn ikäryhmän nuorista vanhempiensa kanssa asuvien lasten osuuden (Nikander 2009, 6). Ilmosen, Hirvosen ja Mannisen (2005, 3; 6) mukaan nuorten asumista on mahdollista vertailla ajallisesti muiden tutkimusten tuloksiin. Nuorten asumista voi esimerkiksi vertailla 1990-luvun alun laman aikana ja nykypäivänä. Nuorten kotona asuminen ei yleistynyt lama-aikana, mutta ei myöskään vähentynyt (Niska 1996). Laman aikana huomattiin nuorten poismuuttohalukkuuden ja tyytymättömyyden lisääntyneen (mt., 105).

Nuorten aikuisten asumista ja asumistyytyväisyyttä on valtakunnallisesti tutkittu Nuorten asuminen 2005 -tutkimuksessa (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005). Nuorten asumista on tutkittu myös vuonna 2010 ympäristöministeriön rahoittamana (Kupari 2011). Vuonna 2010 vanhemman tai vanhempien luona asui 23 prosenttia 18–29-vuotiaista vastaajista, kun taas vuonna 2005 luku oli 19 prosenttia. Yksin asuvien osuus lisääntyi tasaisesti vuodesta 1991 vuoteen 2005, jonka jälkeen kasvu hidastui. Vanhemman tai vanhempien luona asuvista vastaajista suurin osa oli tyytyväisiä asumistapaansa. (mt., 14; 57.)

Myös Salosen (2003) pro gradu -tutkielma koskien lapsuuskodista lähtöä Suomessa ja Espanjassa toimii inspiraationi lähteenä. Suomalaisnuoret muuttavat lapsuudenkodista suhteellisen nuorina verrattuna espanjalaisnuoriin. Suomessa itsenäisyys liitetään lapsuudenkodista lähtöön, ja suomalaisessa kulttuurissa painotetaan omillaan pärjäämistä. (mt., 15; 60–61.) Mikä kuvastaa lapsuudenkodissa

asuvia nuoria aikuisia, jos nuoren ajatellaan itsenäistyvän vasta silloin, kun hän muuttaa pois vanhempiensa luota?

Kuparin (2011) on selvittänyt tekijöitä nuorten aikuisten lapsuudenkodissa asumiselle. Kotona asuminen on halpaa ja turvallista. Lisäksi opintojen keskeneräisyys voi vaikuttaa tilanteeseen. (mt., 18.) Omilleen muuttaminen saattaa viivästyä, koska nuori haluaa ylläpitää hyvää taloudellista tilannettaan (Sundblad 2008, 38). Jos nuoren taloudellinen itsenäistyminen ei ole edennyt hänen odottamallaan tavalla, saattaa nuori tuntea itsensä *epäonnistujaksi* (Kylkilähti 2012, 74; 77–78).

Tarkastellessa nuoria on hyvä muistaa, että nuoret ovat hyvin heterogeeninen ryhmä. He eivät noudata kulutustottumuksiltaan ja elämäntyyyleiltään tiettyjä keskiarvoja. Tämä johtaa siihen, että kaikenkattavaa yleistystä heistä ei voi tehdä. (Wilska 2001, 58.) On kuitenkin myös tarve pohtia nuoria yhdistäviä tekijöitä (Myllyniemi & Gissler 2012, 25). Muun muassa näiden julkaisujen, artikkeleiden ja tutkimusten avulla olen löytänyt vastauksia kysymyksiini ja saanut uusia ideoita tutkimukseeni.

1.2 Nuoruuden ja aikuisuuden välimaastossa

Nuoruuden, aikuisuuden ja perheen käsitteet limittyvät toisiinsa. Rajan vetäminen nuoruuden ja aikuisuuden välille on vaikeaa. Itsenäistä asumista voidaan pitää yhtenä aikuisuuden mittana (Kupari 2011, 18; 57). Aikuistumista ja nuoruutta voidaan myös tarkastella iän avulla. Joka tapauksessa niiden määrittely voi olla monimutkaista. Jos nuori ei muuta lapsuudenkodistaan, voidaanko häntä pitää aikuisena? Nuoruuteen ja aikuisuuteen kuuluu ja vaikuttaa aina jossain määrin perhe. Käsitteet nuoruus, aikuisuus ja perhe on siis hyvä määritellä ennen kuin pohtii syitä esimerkiksi siihen, mikä saa nuoren aikuisen jäämään lapsuudenkotiinsa asumaan tai palaamaan sinne.

Nuoruuden määrittely

Nuoruus on varsin moninainen käsite. Sen tulkinta riippuu tutkimusotteesta, -aineistosta ja tieteenalasta. (Autio 2006, 17–18.) Nuoruus sijoittuu lapsuuden ja aikuisuuden väliin. Nuoruus voidaan määritellä eri tavoin. Se voidaan määritellä esimerkiksi iän mukaan. Suomessa täysi-ikäisenä pidetään 18-vuotta täyttäneitä. Kuitenkin alle 18-vuotiaita nuoria voidaan pitää ikänsä puolesta alisteisessa

suhteessa aikuisiin (Autio 2006, 16). Hämäläinen (2004, 9) määrittää nuoruuden ajanjaksoksi, joka alkaa 16-vuotiaana ja voi päättyä yli 30-vuotiaana koulutuksen kestosta riippuen. Kuitenkin nuoruutta tulisi nykyään tarkastella enemmänkin kulttuurisena, sosiaalisena ja yhteiskunnallisena ilmiönä kuin tiettyyn ikään liittyvänä vaiheena (ks. esim. Wyn & White 1997, 8–10; Aapola & Kaarninen 2003, 12).

Nuoruuden aikana elämässä koetaan suuria muutoksia koskien esimerkiksi opiskelun aloittamista, omilleen muuttamista, itsenäistymistä ja työelämään siirtymistä (Kupari 2011, 7). Nuoriso on hajautunut eri ryhmiin. Ryhmää, johon kaikki nuoret voitaisiin liittää, ei tunnu olevan. (Bourdieu 1985, 128–132; Hoikkala 1989, 22.) Tämä näyttää toteutuvan 2000-luvun yhteiskunnassa.

Nuoruutta voidaan tarkastella elämänkaarimallin avulla (Dunderfelt 2011). Sen mukaan nuoruus sijoittuu ikävuosien 10–25 välille ja jakautuu viiteen osaan: esinuoruusikä, varhaisnuoruusikä, varsinainen nuoruusikä, myöhäinen nuoruusikä ja jälkinuoruusikä. (Siltala 1992, 97–110.) Elämänkaarimallin etuna on sen jatkuvuus: elämä ei lopu tiettyyn vaiheeseen, vaan status muuttuu elämän eri vaiheissa. (Wyn & White 1997, 99–100.) Malli antaa myös selkeän kokonaiskuvan ihmisen elämästä (Dunderfelt 2011, 13; 16). Hoikkalan (1993, 20) mukaan elämä ei kuitenkaan etene yhtä selkeästi kuin malli antaa ymmärtää ja elämää leimaa epävarmuus.

Epävarmuuden tunnetta lisää erilaiset riskit. Beck (1992) tarkastelee lisääntyvää yksilöllistymistä länsimaisessa yhteiskunnassa. Beckin mukaan teollinen yhteiskunta on muuttunut riskiyhteiskunnaksi. Perinteet ovat joutuneet kriisiin. Yksilö on vastuussa omista päätöksistään ja elämästään ilman esimerkiksi perheen tai yhteiskuntaluokan tukea. (mt.) Lisääntyneen yksilöllisyyden johdosta nuorilla on enemmän vapauksia valita tai vaihtaa elämäntyyliään, vanhemmista riippumatta (Ziehe 1991, 27; Reimer 1995, 122; 139). Kuitenkin erityisesti nuoret joutuvat kokemaan riskien aiheuttaman epävarmuuden. Tulevaisuuden suunnittelu on epävarmaa, ja sitä on vaikea ennustaa. Tämän johdosta nuoret elävät yleensä tässä hetkessä ja päivä kerrallaan. (Ziehe 1991, 27–28; 34; 57; 127.)

Nuoruuden voi myös nähdä odotustilana, josta puuttuu tärkeitä asioita, esimerkkinä järjestyminen ja oma tahto. Nuoruuden aikana valmistaudutaan aikuisuuden vaatimuksiin. (Hoikkala 1993, 239.) Nuoruutta voi myös pitää elämänvaiheena, jossa

eri sukupolvien nuoret käyttäytyvät samankaltaisesti (Wilska & Virtanen 2002, 87). Nuoruuden voi määritellä rahankäytön kautta. Nuoruuteen kuuluu holtiton rahankäyttö ja taloudellinen epäitsenäisyys, kun taas aikuisuuteen liitetään järkevä rahankäyttö ja taloudellinen itsenäisyys. (Huttunen, Autio & Strand 2010, 109–110.)

Nuoruuden ei voi yksiselitteisesti sanoa alkavan ja loppuvan tietyssä vaiheessa (Hoikkala 1989, 22). Näyttää kuitenkin olevan niin, että nuoruus on pitkittynyt ja aikuisuuteen siirtyminen hidastunut esimerkiksi opiskeluaikojen pidentymisen vuoksi (Kupari 2011, 7). Nuoruuden pidentymiseen on vaikuttanut myös 1970-luvulla luotu opintotukijärjestelmä (Wilska & Virtanen 2002, 87–88). Nuoruuden pitkittymisestä kertoo myös se, että perheen perustaminen on siirtynyt lähelle 30-vuoden ikää (Juntto 2002, 109). Toisaalta Maryn (2012, 336–337) mukaan nuoruus elämänvaiheena ei ole pidentymässä, vaan nuoret etsivät vaihtoehtoisia tapoja aikuistua ja kuulua yhteiskuntaan. Nuoret käyvät kuitenkin läpi samoja fyysisiä, psyykkisiä ja mentaalisia kehitysvaiheita ja -tehtäviä siirtyessään kohti aikuisuutta, vaikka tahti onkin yksilöllistä (Wyn & White 1997, 52).

Aikuisuuden mitta

Hoikkalan (1993) ja Arnettin (2000) mukaan raja nuoruuden ja aikuisuuden välillä on häilyvä: nuoruus tuntuu pitenevän ja aikaistuvan ja aikuisuus myöhästyvän. Hoikkala (1993) kuvaa ilmiötä aikuisuuden ”himmenemiseksi”. Aikuisuutta voidaan tulkita monella tavalla. Aikuisuuteen saatetaan liittää piirteitä itsenäisyydestä, vanhemmuudesta, vastuullisuudesta ja velvollisuudesta. Kun aikuisuuteen liitetään järkevyyttä, niin nuoruuteen saatetaan liittää ei-järkevyyttä. Toisaalta aikuisuus voidaan nähdä kielteisessä sävyssä jämähtämisenä, kehityksen pysähtymisenä. Hoikkalan mukaan aikuistuminen on ikään kuin käsikirjoitettu, ennalta tiedostettu prosessi. (mt.)

Myös Arnett (2000) kuvaa aikuistumisen prosessina, jossa valmistaudutaan aikuisen elämän haasteisiin ja vastuullisuuteen. Arnett liittää pitkittyneen nuoruuden yhteyteen käsitteen orastava aikuisuus (*engl. emerging adulthood*), jossa nuori etsii identiteettiään, hakee elämäntapaansa, kehittyy ja irtautuu vanhemmistaan matkalla aikuisuuteen. Orastava aikuisuus osuu ikävuosien 18–25 välille. Orastavaan aikuisuuteen liittyy epävakaus ja välissä olon tuntu. (mt., 469–479.) Juuri vauraisa

ja teollistuneissa länsimaissa on mahdollista pitkittää oman roolin ja paikan etsimistä sekä venyttää aikuisuuteen siirtymistä (Lehtinen & Leskinen 2005, 92–93).

Wilskan (1999) mukaan aikuiseksi tulee, kun on taloudellisesti riippumaton muista ihmisistä. Riippuvuus estää vapaavalintaisen kulutuksen ja haittaa itsensä toteuttamista (mt., 103; 188). Aikuistumista voidaan kuvata siirtymänä. Aikuisuus voidaan määrittää lapsuudenkodista omaan kotiin tapahtuvana siirtymänä. (Wyn & White 1997, 94–98; Salonen 2003, 14–16, Myllyniemi & Gissler 2012, 25.) Nuorisobarometri 2009 mukaan aikuisuuden mittana pidetään kykyä elättää itsensä (Myllyniemi 2009, 138). Hoikkalan (1993, 77; 86) tutkimat nuoret kuvaavat aikuisuutta itsenäistymisenä, riippumattomuutena vanhemmista ja vastuun ottamisena myös muista kuin itsestään. Aikuisella on myös yhteisössään tiettyjä oikeuksia ja velvollisuuksia, jotka puuttuvat nuorelta (Aapola & Kaarninen 2003, 13). Toisaalta perinteisten aikuisuuden määritelmien, kuten naimisiinmenon, sijaan aikuisuus voidaan määrittää psyykkisellä kypsyydellä (Mary 2012, 272; 277–278).

Aikuistumisesta on tullut riski. Ei ole yhtä oikeaa tapaa aikuistua, mutta monta tapaa epäonnistua. (Wyn & White 1997, 22; 95–96; 147–148.) Aikuistuminen on myös vaikeaa. Sen tulisi tapahtua oikeanlaisesti ja yhteiskunnan hyväksymällä tavalla (Kylkilähti 2012, 72). Samalla yksilön tulisi olla mahdollisimman itsenäinen.

Yksilöllinen nuori perheenjäsenenä

Perheen määrittely on tutkielmassani tarpeellista, koska se liittyy olennaisesti nuorten aikuisten elämään. Perhe on nykyään rakenteena monimutkainen, eikä sen määrittämiseen tarjota yksiselitteistä käsitettä (Jallinoja 2000, 193; Yesilova 2009, 17). Perhe voidaan määritellä perinteisesti käyttäen apuna ydinperheen käsitettä. Ydinperheen muodostavat äiti, isä ja lapset. (Yesilova 2009.) Tämä on kuitenkin aika suppea määritelmä. Nykyään yhteiskunnassa perheitä on muodoltaan hyvinkin erilaisia (Beck 1992, 115; Yesilova 2009, 17). Perheen voi muodostaa esimerkiksi nykyään uusperheet, jossa vanhemmat voivat olla toista kertaa naimisissa, ja molemmilla voi olla lapsia edellisestä liitosta (Ritala-Koskinen 2003, 121). Perheen voi muodostaa nykyään myös esimerkiksi naisparit (Nätkin 2003, 32). Perheen merkitys on korostunut suomalaisessa kulttuurissa, ja perheen kanssa halutaan viettää aikaa mahdollisimman paljon (Jallinoja 2009a).

Yesilovan (2009) mukaan ydinperhettä kuitenkin pidetään tavoiteltavana ja oikeana rakennemallina, vaikka perheet ovat erilaisia ja monimuotoisia. Jallinoja (2000) kuitenkin painottaa, että ydinperheestä olisi siirrytty rakkauden etsintään. Perhe-elämässä korostuu tunteiden merkitys. Kun eletään tunteilla, voidaan rakentaa helpommin uusia parisuhteita. (mt., 193.) Voidaan huomata, että ”ruoho on vihreämpää aidan toisella puolella”, ja perhe saatetaan jättää helpommin.

Jallinojan (1984, 55–57; 109) esittämä yksilöä korostava individualistinen perhekäsitys kuvaa suomalaista perhettä. Suomalaista perhettä ei kuitenkaan voi yksiselitteisesti kuvata individualistiseksi, sillä se alkaa saada uudenaikaisia piirteitä (Jallinoja 2000, 220). Uudenaikainen piirre voisi tulla esimerkiksi Välimeren maista. Familistiset piirteet ovat vaikuttaneet suomalaiseen perhe-elämään, koska lapsuudenkodista lähtö tuntuu viivästyvän (ks. esim. Salonen 2003). Familistisessä perhemallissa perhe nousee yksilöllisten tarpeiden edelle (Jallinoja 1984, 39).

Nykyaikana korostetaan yksilöllisyyttä. Beckin (1992, 116) mukaan perhe edustaa perinteitä ja voi olla esteenä yksilöllisyydelle. Jallinojan (1991, 206–207) mukaan perhe on kuitenkin modernisoitunut ja tarjoaa sen jäsenille liikkumatilaa ja vapautta. Jallinoja (1984, 110) toteaa ihmisten elävän yksilöinä, mutta perheessä. Lapsuudenkodissaan asuva nuori voi ilmaista irtaantumisen tarvettaan esimerkiksi laittamalla oman huoneen oveen ”pääsy kielletty” -lapun (Jallinoja 2009b, 20). Kuitenkin nuorella on mahdollisuus turvautua perheen apuun ja tukeen tarpeen vaatiessa.

1.3 Vanhempien luota poismuuton ajankohta

Nuorten lapsuudenkodissa asumista luonnehtivat ristiriitaiset tulokset. Tämä on hyvä tiedostaa, vaikka tutkimukseni tähtääkin kvalitatiivisen perinteen mukaan enemmänkin haastateltujen tilanteen ymmärtämiseen eikä varsinaiseen tilastojen vertailuun. Tilastollisesti miehet muuttavat kotoaan keskimäärin 20-vuotiaana ja naiset hieman aiemmin (Myllyniemi 2005). Pääkaupunkiseudun nuoret saattavat kuitenkin asua vanhempien luona kauemmin esimerkiksi korkeiden vuokrahintojen takia (mt., 13–14). Aiempaa useamman 18–29-vuotiaan suomalaisen nuoren on todettu asuvan vanhempiensa luona. Kun vuonna 2007 tutkimukseen vastaajista 10 prosenttia asui lapsuudenkodissaan, vuonna 2010 luku kaksinkertaistui. (Numminen

2010.) Myös Niska toteaa vanhempien luona asumisen hieman yleistyneen. Tutkimuksen mukaan 29 prosenttia 18–29-vuotiaista nuorista asuu vanhempiensa kanssa. (Niska 1996, 59–60; 105.) Niskan tutkimukseen voidaan kuitenkin katsoa vaikuttavan se, että Suomea koetteli tuolloin 1990-luvun alun lama. Laman takia muuttoaiheet saattoivat väistyä.

Toisaalta nuorten sanotaan muuttavan kasvukodistaan yhä aikaisemmin (ks. esim. Nikander 2009). Myös Junton (2002) mukaan lapsuudenkotoa muuttaminen näyttää aikaistuvan. Muuttoikä alkoi laskea vuoden 1985 jälkeen. Vuonna 1985 54 prosenttia 20–24-vuotiaista asui vanhempiensa kanssa, kun taas 2000-luvulla enää joka kolmas. Vuonna 2000 lapsuudenkodissa asui 25–29-vuotiaista vain joka kymmenes. (mt., 108–109.)

Myös Ilmosen, Hirvosen ja Mannisen (2005) mukaan nuorten itsenäisyysmuutot ovat aikaistuneet ja vanhempien luona asuminen vähentynyt. Vuonna 1995 30 prosenttia nuorista asui toisen vanhemman tai molempien vanhempien kanssa, kun taas vuonna 2005 osuus oli 18 prosenttia. Enemmistö (yli 50 prosenttia) vanhempien kanssa asuvista vuonna 2005 oli 18–19-vuotiaita, kun taas 20-vuotiaita enää noin 35 prosenttia. Vuonna 1995 20-vuotiaista vanhempien kanssa asui noin 55 prosenttia. (mt., 6; 18.)

Tutkittaessa vuonna 2006 20–21-vuotiaita lukiolaisnuoria selvisi, että 38 % heistä asui vuokra-asunnossa, 30 % lapsuudenkodissa ja 18 % opiskelija-asunnoissa. Nuorten asumismuoto oli sukupuolijaottunut: miehistä yli puolet asui vielä lapsuudenkodissaan. (Ranta 2010, 439.) Yhtä mieltä ollaan kuitenkin siitä, että miehet asuvat naisia useammin vanhempien luona, ja he muuttavat kotoa noin vuotta myöhemmin kuin naiset (ks. esim. Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 19; Kupari 2011, 16). Syinä eroavaisuuksiin ovat naisten tapa solmia aiemmin avo- ja avioliittoja ja miesten asevelvollisuus (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 19; 22).

Nuorten asuminen on siis risritäinen ilmiö. Jos tilannetta kuitenkin vertaa eteläisen ja itäisen Euroopan maiden nuoriin suomalaiset nuoret muuttavat lapsuudenkotoaan pois varsin nuorena (Nikander 2009). Suomi kuuluu varhaisen muuttamisen maihin, jossa kotoa lähdetään alle 25-vuotiaina (mt.). Esimerkiksi Espanjassa asutaan

tavallisesti vanhempien kanssa alle 25-vuotiaana ja sen jälkeen (Salonen 2003; 36; 38; 42).

1.4 Tutkimustehtävien asettaminen

Ensimmäisenä tutkimustehtävänä on selvittää, millainen kulutustyyli lapsuudenkodissa asuvilla nuorilla aikuisilla on. Kuluttamisen ajatellaan olevan tärkeämpää naisten identiteetin kannalta (ks. esim. Campbell 1997). Naisten myös oletetaan pitävän shoppailusta miehiä enemmän (Räsänen 2000, 88–89). On mielenkiintoista pohtia, kuluttavatko lapsuudenkodissa asuvat nuoret naiset stereotyyppioitten mukaan enemmän rahaa ”turhuuksiin” ja miehet taas tekniikkaan ja urheiluharrastuksiin.

Toisena tutkimustehtävänä tarkastelen lapsuudenkodissa asuvien nuorten suhtautumista säästämiseen ja rahaan. Tutkin, säästävätkö nämä nuoret rahaansa tiettyä tarkoitusta varten. Vanhempien elatusvastuu päättyy lapsen saavuttaessa täysi-ikäisyyden (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, luettu 3.4.2011). Tämän johdosta tarkastelen, mistä yli 20-vuotiaiden kotona asuvien nuorten rahat koostuvat.

Kolmantena tutkimustehtävänä pyrin ymmärtämään vanhempien tai vanhemman kanssa asuvien nuorten aikuisten kokemuksia itsenäisyydestä. Ovatko nuoret itsenäisiä omasta mielestään ja miten kotona asuminen vaikuttaa itsenäistymiseen? Asumista varttuneena vanhempien luona voi joutua perustelemaan. Tämän johdosta tarkastelen, miten nuori itse suhtautuu ja miten muut ihmiset suhtautuvat nuoren asumistilanteeseen.

Yli 20-vuotiaat lapsuudenkodissaan asuvat nuoret aikuiset tarjoavat mielenkiintoisen tutkimusilmion, koska lapsuudenkotona pysymisen tekijöitä voi olla monia. Neljäs tutkimustehtävä on selvittää, miksi nuoret aikuiset jäävät lapsuudenkotiinsa asumaan. Lapsuudenkodissa asumista on aiempien tutkimusten perusteella perusteltu taloudellisilla syillä (ks. esim. Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 21). Pyrin esittämään, että lapsuudenkodissa asumisen syyt eivät välttämättä ole pelkästään taloudellisia.

Tutkielma etenee teoreettisen lähestymistavan ja kvalitatiivisen aineiston esittämisen kautta aineiston analysointitavan kuvaamiseen. Tämän jälkeen esitän tutkielmassa

esiin nousseet teemat, ja niihin liittyvät käsitteet. Pohdin myös tutkimuksen onnistumista ja luotettavuutta. Lopussa kokoaan tutkielmassani esille nousseet tulokset johtopäätöksiksi ja esitän ideoita jatkotutkimukselle. Analyysiä tukevat haastattelujen pohjalta nousseet näkemykset ja kokemukset nuorten aikuisten kertomina. Luvusta 3.1 alkaen esitän tuloksia ja otteita haastatteluista. Pyrin liittämään aineiston analyysin tulokset teoreettiseen keskusteluun.

2 Tutkimuksen paikantaminen

2.1 Tutkimuksen empiirinen toteuttaminen

Esittelen seuraavaksi tutkielman empiirisen toteuttamisen lähtökohtia. Tutkimuksessani käytän kvalitatiivista eli laadullista tutkimusotetta. Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään kokonaisvaltaisesti tutkittavaa kohdetta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161). Valitsin haastattelun aineiston hankkimisen metodiksi. Haastattelu mahdollistaa vuorovaikutuksen haastattelijan ja haastateltavan välillä (Hirsjärvi & Hurme 1995). Sitä voisi siis kuvata keskusteluksi, jossa viestitään sanallisesti ja sanattomasti vaikuttaen molempiin osapuoliin. Erona keskusteluun toimii kuitenkin se, että haastattelulla on ennalta määritelty päämäärä. (mt., 25.) Haastattelun koin parhaaksi tavaksi kerätä aineistoa tutkimastani nuorille henkilökohtaisesta aiheesta. Haastateltavien kokemuksia pyrin ymmärtämään fenomenologisen lähestymistavan kautta eli asettumaan ikään kuin heidän ”saappaisiinsa” (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1994). Laadullinen tutkimus pyrkii juuri ymmärtämiseen eikä selittämiseen (mt., 77; 126).

Aineistoni ei pohjaudu pelkästään haastatteluihin. Analyysin muotoutumiseen on vaikuttanut myös haastattelupäiväkirjan kirjoittaminen ja internetissä käydyt keskustelut vanhempien luona asumisesta. Tutkimuksen pitäminen avoimena monenlaiselle tarkastelulle ja täten mahdollisuus vaihtaa näkökulmaa tuottavat yleensä hyviä tuloksia (Alasuutari 1994, 74; 78). Tarkoitukseni oli kerätä mahdollisimman monipuolista aineistoa, jotta valitsemani teoreettinen viitekehys ja metodit sopivat yhteen tutkielmani kanssa.

Käyttämäni tutkimusote tutkimustehtävien ratkaisemisessa on fenomenologia. Sen avulla tarkastellaan yksilön kokemusmaailmaa. Ihminen tietää maailmasta oppimisen ja kokemusten kautta. Ihminen on aktiivinen, ja hänen elämässään on päämäärä. Huomion kohteena on ihmisen kokemus ympäröivästä maailmasta. (Syrjälä ym. 1994, 77.) Bergerin & Luckmannin (1994, 25) mukaan on juurikin tutkittava sitä, mikä on todellista ihmiselle tämän jokapäiväisessä elämässä. Fenomenologisessa lähestymistavassa pelkistetyssä ja yksittäisessä ilmiössäkin on lopulta mahdollista nähdä lopulta syvempiä merkityksiä, jotka voidaan nähdä esimerkkinä yleisestä (Eskola & Suoranta 2008, 146). Pyrin kuitenkin välttämään liiallisten yleistysten

tekemistä ja kohtaamaan jokaisen haastateltavan yksilönä, koska tapaukset olivat erilaisia.

Tarkoitukseni ei ollut saada esiin totuutta tai tuottaa tasalaatuisia ja verrannollisia haastatteluja, joten käytin tutkimuksessani enimmäkseen näytenäkökulmaa. Näytenäkökulmassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten haastateltava kertoo tarinansa (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 66). Aluksi sen avulla tehdään havaintoja vain itse tutkimusaineistosta, ja tulkinnot ovat muiden tutkijoiden koeteltavissa. Tutkimusaineistoa tarkastellessa laajemmin voidaan tehdä laajempia päätelmiä. (mt., 63–67; 69.) Pyrkimykseni ei siis ollut erottaa totuutta valheesta, vaan ymmärtää, että ihmisten todellisuuskäsitykset vaihtelevat alueellisesti (Berger & Luckmann 1994, 25; 30–33). Osittain fakta- ja näytenäkökulma kuitenkin kietoutuvat toisiinsa. Laadullista tutkimusta on lähes mahdoton tehdä ilman faktanäkökulmaa, sillä haastatellut kertovat itsestään taustatietoja. Lisäksi heidän oletetaan puhuvan totta. (Koskinen, Alasuutari & Peltonen 2005, 63–64; 71.)

Teorian rooli tutkimusprosessissa on välttämätön antaen sille rakenteen ja muodon. Teoria ei saa kuitenkaan estää tutkimuksen avointa käsittelyä. Tässä tutkielmassa käytän aineistopohjaista teoriaa, jossa teoria muotoillaan oman aineiston tulkinnan pohjalta. Muiden tutkijoiden teoriat tukevat kuitenkin teorianmuodostusta. Vuorovaikutus aikaisempien teorioiden kanssa ja perustelut synnyttävät uutta tieteellistä tietoa. (Syrjälä ym. 1994, 123; 128.)

Tutkimuksen tuloksiin johtaneista vaiheista ja ajatuksista on pyrittävä antamaan mahdollisimman tarkka kuvaus, jotta lukija pystyisi arvioimaan itse tutkimuksen luotettavuutta ja toistettavuutta (Mäkelä 1998, 59). Pyrin tiedostamaan omat ennakkokäsitykseni ja kirjoittamaan tutkielmaani lähtökohtani, jotta lukija voi arvioida sen luotettavuutta.

Tutkijalla on tietty esiyymmärrys tutkittavasta ilmiöstä. Esiyymmärrys on alkunäkökulma, jonka pohjalta voi lähteä etsimään tietoa. Tämä vaatii kuitenkin kosketuspinnan asiaan. Kosketuspintana voi toimia esimerkiksi työ tai teoreettinen tieto. Esiyymmärrys voi muuttua tutkimusprosessin edetessä tai se voi olla virheellinen. (Varto 1995, 102.) Käytän analyysissä apunani esiyymmärrystä.

Esiymmärrykseen on vaikuttanut oma kokemukseni eli asuin 25-vuotiaaksi asti vanhempieni luona.

Tutkijan asemaa pidetään tärkeänä laadullisessa tutkimuksessa (Eskola & Suoranta 2008, 20). Tutkimukseen vaikuttavat tutkijan persoonallisuus, arvot ja historia, tiedot, odotukset. Tutkija voi pyrkiä tutkimuksensa avulla muuttamaan vallitsevia käytäntöjä tai tarkastella ilmiötä kriittisesti. (Syrjäläinen 1994, 78.) Tutkijat voidaan jakaa tietäjiin ja tieteilijöihin. Tietäjät luottavat mielikuvitukseen ja tulkitsevat aineistoa kekseliäisyyden pohjalta. Tieteilijät luottavat säännönmukaiseen ja jäljiteltävään analyysiin, jonka pohjalta tulkinnat luodaan. Hyvässä tutkijassa sanotaan yhdistyvän molemmat osapuolet. (Ehrnroot 1998, 32–33.)

Olen innostunut tutkimusaiheestani ja pystyn eläytymään haastattelemini nuorten aikuisten elämään. Pyrin tiedostamaan omat asenteeni ja uskomukseni, ja niiden mahdollisen vaikutuksen tutkielmaani. Uusimmissa laadullisissa tutkimuksissa keskitytään aineiston eroihin ja moninaisuuteen yhtäläisyyksien ja samanlaisuuksien etsinnän sijasta (Eskola & Suoranta 2008, 139). Tämä luonnehtii myös tutkielmaani.

2.2 Aineistonkeruuprosessi

Varsinkin 18–19-vuotiaat nuoret asuvat tavanomaisesti vielä kotona vanhempiensa kanssa (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 18). Tämän johdosta keskityn tutkimuksessani tarkastelemaan yli 20-vuotiaita lapsuudenkodissaan asuvia nuoria aikuisia. Koska oppilaitokset sijaitsevat suhteellisen lähellä kaupunkilaisnuorten asumuksia, ei opintojen takia välttämättä tarvitse muuttaa pois lapsuudenkodista ja lisäksi liikenneyhteydet ovat hyvät (Kupari 2011, 17). Myös työpaikka on usein lähellä kaupungissa asuvien nuorten lapsuudenkotia. Tämän johdosta rajasin maaseudun nuoret aikuiset tutkimuksestani pois. Lisäksi maaseudun nuorille on tavallista, että he muuttavat kotoaan nuorella iällä (Niska 1996, 61; 67).

Tutkielmassa käytän välillä käsitettä ”nuoret”, jolla tarkoitan nuoria aikuisia. Nuoren perheeseen voi kuulua molemmat vanhemmat tai vain toinen vanhemmista. Tutkimuksen kannalta en pidä oleellisena selvittää, onko nuorella kotona molemmat vanhemmat, vain toinen vanhemmista vai elääkö hän uusioperheessä. Tämän johdosta saatan kirjoittaa vanhemmista pelkästään monikossa, vaikka nuorella olisi vain yksi vanhempi.

Tein haastattelut Helsingissä, Järvenpäässä, Vantaalla ja Vihdissä toukokuusta 2011 syyskuuhun 2012. Tein haastatteluja yhteensä 7 kappaletta, ja ne kestivät keskimäärin 45 minuuttia. Naisia haastateltavista oli 3 ja miehiä 4. Halusin ottaa mukaan tutkimukseeni sekä naisia että miehiä, koska tarkoitukseni oli myös pohtia sukupuolen vaikutusta kulutuskäyttäytymiseen. Haastattelujen määrän koin riittäväksi, koska pystyin kuvaamaan ja arvioimaan haastateltavien kokemuksia. Yhdistin haastateltujen kokemukset teoriaan ja pystyin luomaan johtopäätöksiä. Lisäksi koin, että samat asiat alkoivat toistua haastatteluissa. Tätä voi kutsua aineiston kylläntymiseksi (ks. esim. Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009; 182). Eskolaa ja Suorantaa (2008, 18) mukaillen voi todeta, että laadullisessa tutkimuksessa haastattelujen määrä ei ole ratkaiseva tekijä, vaan niiden laatu.

Haastateltavat löysin ”viidakkorummun” kautta eli haastattelin enimmäkseen tuttuja ja tutun tuttuja. Kolme haastateltavista oli muuttanut takaisin lapsuudenkotiinsa sieltä jo kerran pois muutettuaan. Tutkimukseen valikoitui myös muutama erikoistapaus: kaverinsa sohvilla majaileva kolmekymppinen mieshenkilö ja omassa taloudessa asuva nuori aikuinen. Haastateltavat ovat opiskelijoita, opiskelujen ohella työskenteleviä, jo työelämässä olevia tai työttömiä. Koulutustaso vaihteli ammattiopiston tutkinnosta alempaan ja ylempään korkeakoulututkintoon. Yksi haastateltavista poikkesi ”valtavirrasta” kertoessaan, ettei hän tee mitään.

Taulukko 1: Kuvaus haastattelemistani nuorista aikuisista

	Sukupuoli, ikä	Koulutus	Tilanne	Asuminen, toiveet	Asumiskustannukset	Säästäminen	Raha (kuussa, perustuu arvioon)
H1	Nainen, 20	Ammattillinen perustutkinto	Opiskelija	Lapsuudenkoti, haaveilee vuokra-asunnosta	Ei	Ei, säästötili kuitenkin avattu	Vanhemmat 120 € + harrastukset, opinto- ja matkakorvaus-tuki 200 €
H2	Mies, 21	AMK	Opiskelija	Lapsuudenkoti, etsii opiskelija-asuntoa	Ei	Ei	Vanhemmat kännykkälaskut, opintotuki 130 €.
H3	Nainen, 22	Ammatillinen erityisoppilaitos	Opintojen ohella töissä	Muuttanut lapsuudenkotiin takaisin, haaveilee omistusasunnosta	Ei	Kyllä, autoa ja koiraa varten	Äiti bussimatkat + kännykkälaskut, palkka 900 €
H4	Nainen, 26	Yliopisto	Kokopäivätyö, loppu työ kesken	Muuttanut lapsuudenkotiin takaisin, etsii omistusasuntoa	Ei	Kyllä, ASP-tili omistusasuntoa varten	Bruttopalkka 3 600 € kuussa
H5	Mies, 27	AMK	Kokopäivätyö, loppu työ kesken	Muuttanut lapsuudenkotiin takaisin, rakentamassa omistusasuntoa	Ei	Ei	Bruttopalkka 3 700 € kuussa
H6	Mies, 29	AMK	Opiskelija	Asunut 26-vuotiaaksi asti lapsuudenkotona, asuu nyt omissa taloudessa	Ei maksanut vanhemmille, vuokra nyt 560 €	Ei	Vanhemmat ennen kännykkälaskut, nyt yleinen työttömyyskassa 1 000 €, asumistuki 100 €
H7	Mies, 32	TKK, jatko-opiskelija	Työtön, opinnot tauolla	Kaverin sohvalla, elää tätä päivää	Ei	Ei	Äiti 20 €, peruspäiväraha 411 €, asumistuki 70 €, ”pummaaminen” muilta

Haastattelujen yhteydessä tarkkailin ja kirjasin ylös haastateltavien reagointia kysymyksiin, haastattelupaikan ilmapiiriä, mahdollisesti paikalla olevien muiden ihmisten reagointia kysymyksiin ja haastateltavien tapoja puhua elämästään. Haastateltavat tiesivät, että olin itse asunut 25-vuotiaaksi asti lapsuudenkodissani. He saattoivat välillä viitata siihen, että tietäisin, miltä heistä tuntuu. Tieto siitä, että olen

ollut samanlaisessa tilanteessa, auttoi heitä avautumaan minulle. Yksi haastateltavista toivoi, että hänen nimensä paljastettaisiin tutkimuksessa, vaikka korostin tutkimuksen turvaavan nimettömyyden. Huomasin myös toimivani välillä auttajan roolissa. Yksi naishaastateltavista tuli myöhemmin kertomaan minulle, kuinka hän oli suuttunut äidilleen. Vanhempi oli kysynyt naishenkilöltä kotiintuloajasta hänen lähtiessään ulos juhlimaan.

Haastattelujen yhteydessä pidin haastattelupäiväkirjaa, joka auttoi palauttamaan haastattelujen purkamisen yhteydessä mieleen haastattelun tunnelman. Yhden haastattelun jälkeen kirjoitin päiväkirjaan:

Haastattelu onnistunut ja monipuolinen. Kova puhumaan. Ylpeä saavutuksistaan eikä häpeile. Puhuu asioista järkeillen. Vanhemmat keskivertoa rikkaampia. Ottaa esille rahan useasti. Ei kokenut ongelmana vanhempiensa luona asumista. Luultavasti siksi, koska tietää sen olevan väliaikainen ratkaisu. (Haastattelupäiväkirja, toukokuu 2011)

Päiväkirjan avulla pystyin kirjaamaan litteroituun tekstiin ylös haastateltavien katseita, ilmeitä ja liikkeitä, jotka eivät ilmenneet nauhalta (Syrjälä ym. 1994, 141). Hirsjärvi ja Hurme (1995) pohtivat, tulisiko haastateltavan olla tietoinen siitä, että häntä tarkkaillaan. He ovat huolissaan tulosten luotettavuudesta, jos haastateltava tietää tarkkailusta (mt., 17–18). En kertonut haastateltavilleni, että tarkkailin heitä. En kokenut sitä tarpeelliseksi, koska tarkkailu tapahtui itseäni varten.

2.3 Haastattelu ja havainnointi

Haastattelun etuja ovat joustavuus ja hyvä edustettavuus (Hirsjärvi & Hurme 1995, 15–16; Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–74). Haastattelun avulla voidaan myös saada haastateltava paljastamaan itsestään henkilökohtaisia asioita. On todettu, että haastattelussa haastateltavia pystytään paremmin motivoimaan. (Hirsjärvi & Hurme 1995, 15–16.)

Teemahaastattelua voidaan kuvata puolistrukturoiduksi haastatteluksi, joka mahdollistaa arkaluonteisen aiheen ja huonosti tiedostettujen asioiden tutkimisen (Hirsjärvi 1981, 83). Teemahaastattelussa aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi & Hurme 1995). Kysymykset pidetään avonaisina ja käsiteltävät teemat laaditaan ennakkoon

haastattelurunkoa suunnitella. Tarkoituksena on herättää haastattelutilanteessa keskustelua, josta viriää uusia kysymyksiä. (mt., 36; 41–42.) Molemminpuolinen ja rikas keskustelu herättää luottamusta (Syrjälä ym. 1994, 137). Haastatteluissa pyrin saamaan aikaan keskustelua liittyen tutkielmani keskeisiin käsitteisiin, jotka esittelen luvussa 2.4. Tarkoitukseni ei ollut esittää joukkoa valmiita kysymyksiä. Halusin, että haastatteluista tulisi eri aiheita esille. Kysymysrunko toimi apunani, jotta kaikki teemat tuli käytyä läpi.

Vaikka teemahaastattelussa kysymyksiä ei lyödä lukkoon, on niitä hyvä pohtia kuitenkin etukäteen. Kysyin haastateltavilta, miksi he asuivat vanhempiensa luona. Lisäksi kysyin heidän mielipidettään siitä, tulisiko kotona asumisesta maksaa vuokraa. Tiedustelin haastateltavilta henkilöiltä taustatietoja koskien esimerkiksi ikää ja koulutusta. Tutkielmani lopussa olevasta liitteestä selviää tarkemmin haastatteluja tukeneet kysymykset. Ennen varsinaisia haastatteluja testasin haastattelurungon ystävälläni. Tällöin on mahdollista muuttaa joitakin kohtia haastattelurungossa ja saada keskimäärin yhden haastattelun pituus selville (Hirsjärvi & Hurme 1995, 57–58; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 211).

Pyrin saamaan tietoa nuorten aikuisten lapsuudenkodissa asumisesta ensisijaisesti yksilöhaastattelun keinoin. Yhdessä haastattelussa oli läsnä myös kolmas henkilö, kaveri, joka toi tilanteeseen mukaan huumoria. Haastattelut tapahtuivat haastateltavien kotona, haastatellun ystävän kotona, kahvilassa ja hampurilaisravintolassa. Pidin haastatteluja onnistuneena yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Hampurilaisravintola oli ympäristönä meluinen ja liian täynnä. Haastateltava tuntui häpeilevän tilannettaan ja vastasi kysymyksiin lyhyesti naurahdellen. Erityisesti haastateltavien kotona tehdyt haastattelut olivat onnistuneita ja ilmapiiriltään rentoja.

Toiveeni oli päästä haastattelemaan myös kotona asuvien nuorten aikuisten vanhempia. Tällöin kyseessä olisi parihaastattelu, jota usein käytetään haastateltaessa nuoria ja heidän vanhempiaan (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 210). Tehtävä osoittautui kuitenkin ongelmalliseksi, joko nuorten haluttomuudesta pyytää vanhempiaan haastatteluun tai vanhempien kiireiden takia. Tämän johdosta luovuin ajatuksesta ja keräsin aineistoa ainoastaan nuoria haastatteleamalla.

Haastattelut tallensin nauhurilla. Välillä puheesta oli vaikea saada selvää. Muutaman lauseen jouduin jälkeempään tarkistamaan haastateltavilta sähköpostitse. Merkitsin epäselvät kohdat merkillä [epäselvä]. Litteroin kaikki haastattelut tarkasti. En kuitenkaan merkinnyt ylös murrekielisiä ilmauksia, koska en pitänyt niitä tutkimukseni kannalta merkittävinä. Epäröinnit, sanojen toistot ja huudahdukset merkitsin ylös. Tunnelmaa pyrin ylläpitämään kirjaamalla ylös myös naurahdukset. Naurahduksien merkityksen koin tärkeäksi keskusteltaessa esimerkiksi kuukausituloista. Tämä aihe herätti muutamien haastateltavien kohdalla huvittuneisuutta, ehkäpä asian arkaluontoisuuden takia. Naurahdukset merkitsin [hehheh] -merkinnällä. Siistin tekstiä jättämällä kirosanat pois ja merkitsin ne [kirosana] -merkillä.

Haastattelemiini henkilöihin viittaa tekstissä H-kirjaimella. Taulukossa 1 (sivulla 21) on kattavampi kuvailu haastattelemistani henkilöistä. Pidän tärkeänä tutkimuksen kannalta kertoa myös nuorten elämäntilanteista, koska ne ovat niin erilaisia. Tämä auttaa lukijaa eläytymään nuorten tilanteeseen. Nauhuri pystyy tallentamaan vain tilanteen verbaalisen puolen (Alasuutari 1994, 75).

Tekstissä yhdistän haastateltavien puhetta sopiviin kohtiin. Suoria lainauksia esiintyy lauseiden sisällä *kursivoituna*. Esitän pidempiä suoria lainauksia sisennettynä ja pienemmällä fontilla, jotta ne erottuvat muusta tekstistä. Joistakin lainauksista olen kuitenkin poistanut sanoja, joita on toistettu useasti tai ovat muuten epäolennaisia tutkimuksen kannalta. Nämä kohdat olen merkinnyt erikseen merkinnällä [...]. Omat huomautukset ja tarkennukset olen laittanut myös hakasulkeiden sisään.

2.4 Aineiston analyysi

Peruskysymyksiä laadullisessa tutkimuksessa on, miten tutkija voi ymmärtää haastateltavaa oikein ja miten lukija ymmärtää haastattelijan tutkimusraportin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 69). Laadullinen tutkimus mahdollistaa useita eri aineiston analysointitapoja ja tutkija voi itse valita näiden väliltä kuinka työstää parhaiten aineistoaan (Eskola & Suoranta 2008, 161; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 224). Tutkimus koostuu tulosten analysoinnista ja tulkinnasta sekä johtopäätöksien tekemisestä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 221). Analyysia ei kuitenkaan ole

mielekästä erottaa omaksi vaiheekseen sillä sitä tulisi tapahtua tutkimuksen jokaisessa vaiheessa (Syrjälä ym. 1994, 166).

Analyysissä tutkimus ikään kuin käynnistyy uudelleen. Haastattelut eivät anna valmiita vastauksia tutkimuskysymyksiä varten. Tämä voi aiheuttaa pettymyksiä. Aineistoa onkin tarkasteltava avoimin mielin, ja sille on esitettävä analyyttisiä kysymyksiä, jotta tutkimus lopulta antaisi vastauksia. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 9–10; 13–15.)

Aineiston käsittelyssä käytin sisällönanalyysia. Analysoin aineistoani lukemalla yhä uudelleen litteroitua tekstiä ja ryhmittelemällä sitä. Tämän jälkeen pyrin hahmottamaan aineistosta keskeisiä aiheita, mikä helpotti aineiston käsittelyä jatkossa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 94–95.) Tuloksena syntyi kolme teemaa: nuorten aikuisten näkemys rahankäyttöön, nuorten aikuisten kokemuksia itsenäisyydestä ja asumisen järjely. Keskityin siihen, mitä kustakin teemasta oli sanottu aineistossa (ks. esim. Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Keskeisiä käsitteitä tutkimuksessani ovat nuoret aikuiset, lapsuudenkoti, kulutus, säästäminen, itsenäisyys ja asuminen. Käsitteet liittyvät tutkimusaineistosta esille tulleisiin teemoihin.

Analysoinnin jälkeen tutkimuksen tuloksia on tulkittava eli pohdittava analyysin tuloksia ja tehtävä johtopäätöksiä. Tutkijan on hyväksyttävä mahdolliset tulkintaerimielisyydet, koska tutkija, tutkittava ja lukija tulkitsevat tutkimusta eri tavoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 229–230.) Tulkintojen tekeminen on todettu haastavaksi ja vaativan mielikuvitusta (Eskola & Suoranta 2008, 145). Tulkinnan avulla aineistoa tarkastellaan yhä uudelleen aikaisemman kirjallisuuden, omien kokemusten ja ajattelun pohjalta (Syrjälä ym. 1994, 46).

Tutkimuksen luotettavuuden ja yhteisen näkemyksen lisäämiseksi on tärkeää kertoa tarkasti haastattelujen olosuhteista, haastatteluihin käytetystä ajasta, häiriötekijöistä ja esittää oma näkemys tilanteesta. Tutkimukseni luotettavuutta saattaa heikentää se, että ihmiset saattavat antaa taloudellisesta tilanteestaan väärää tietoa ja pyrkiä vaikuttamaan ”paremmilta” ihmisiltä muiden silmissä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 207; 229–230; 232.) Esimerkiksi kokopäiväisesti opiskeleva 21-vuotias mies (H2) kertoi kalliista golf -harrastuksestaan, mutta sanoi kieltäytyvänsä vanhempiensa rahallisesta avusta. Kuitenkin vuoden 2001 Nuorisobarometrissa

Saarelan (2001) mukaan vain hieman alle kolmannes nuorista ei ole saanut taloudellista tukea vanhemmiltaan viimeisen puolen vuoden aikana. Varsinkin opiskelijoiden mainitaan saavan vanhemmiltaan taloudellista tukea esimerkiksi vapaa-ajanharrastuksia varten (mt., 35).

Johtopäätösten teko ei merkitse tutkimuksen päättymistä. Tulokset on vielä liitettävä teoreettisiin näkökulmiin ja ajankohtaisiin käytännön ongelmiin. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 29.) Tähän pyrin esimerkiksi esittämällä tutkielman loppupuolella ideoita jatkotutkimuksia varten, jotta toinen tekijä innostuisi tutkimaan aihetta lisää. Olen myös itse kiinnostunut jatkamaan aiheen tutkimista.

3 Nuoret aikuiset kuluttajina ja rahankäyttäjinä

Nuoria pidetään sekä voimavarana että ongelmana (Autio 2006, 19). Nuoret voidaan ajatella itsekkäiksi ja tuhlaileviksi kuluttajiksi, joiden holtiton rahankäyttö johtaa lopulta maksuvaikeuksiin. Tällainen suhtautuminen nuoriin voi vaikeuttaa käsittämään nuorten asemaa yhteiskunnassa. Nuoria pidetään yleisesti nautinnonhakuisina kuluttajina (Wilska 2002b, 205–206). Toisaalta nuorten ennakkoluulottomuus kokeilla uusia asioita ja halu selvittää omatoimisesti ongelmista on ihailtavaa. Nuorten kulutuksen sanotaan suuntautuvan vapaa-aikaan varsinkin lapsuudenkodissa asuvien nuorten keskuudessa (Wilska 2001, 54). Wilska (2008) on tutkinut lasten ja nuorten kulutusta. Hänen mukaansa lapset ja nuoret omaavat aktiivisen kuluttajan roolin, ja he tekevät varsin itsenäisiä kulutus päätöksiä (mt., 34).

Kulutuksen merkitystä nuorten identiteetin rakentamisessa on tutkittu (ks. esim. Miles 2000; Wilska 2002b). Milesin (2000) mukaan nuoret löytävät oman paikkansa yhteiskunnassa kulutuksen avulla. Nuoret ilmaisevat elämäntyyliään ja identiteettiään kulutuksen avulla (Heinonen 2007, 42). Heidän identiteettinsä sanotaan rakentuvan kulutuksen kautta muodostuvan elämäntyylin pohjalle (Miles 2000, 28–30). 2000-luvun nuoret elävät runsauden keskellä. Tavarat ja palvelut ympäröivät nuoria, halusivat he hankkia niitä tai ei. (Autio 2006, 14; 16.) Tämä voi tuottaa nuorille kuluttajille ongelmia. Heillä on rajalliset resurssit, mutta yhteiskunnassa on lähes rajaton tarjonta. (Wilska & Virtanen 2002, 102.) Nuoret siis tasapainoilevat rajallisten resurssien ja halujen välillä (Peura-Kapanen 2005, 30; Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 8).

Kulutuksen roolia identiteetin ilmaisemisessa korostavaan lähestymistapaan on myös syytä suhtautua kriittisesti. Wilska (2002b) on tutkinut suomalaisten elämäntapoja ja kulutustottumuksia. Tutkimuksesta selviää, että identiteeteillä ”leikkiminen” ei ole niin tietoista kuin kansainvälisissä tutkimuksissa on annettu ymmärtää. Esimerkiksi taloudelliset rajoitteet ja sosiaaliset säännöt saattavat rajoittaa kuluttajan vapautta. Suomalaiset kuluttajat näyttävät ”tavallisina tallajina”. Identiteeteillä leikkiminen on kuitenkin hiljalleen yleistymässä erityisesti nuorten keskuudessa. (mt., 195; 209.)

Postmodernia kulutuskulttuuria katsotaan kuvastavan sirpaloituneisuus, joten kuluttajilla ei voida sanoa olevan yhtä yhtenäistä elämäntapaa. Kuluttaja hakee hyväksyntää identiteetilleen, jota ei rakenneta päivässä. (Wilska 2002b, 195–196; 198.) Autio (2006) kutsuu nuorten tapaa ajatella kulutusta myöhäismoderniksi kulutuseetokseksi, jossa kuluttajana toimitaan talonpoikaisen eetoksen mukaisesti. Itsekontrolli toimii hyveenä. Nuoret puhuvat kulutuksestaan, mutta mukana on pidättyväisyyttä. Kuluttamista vältetään suoraan kuvaamasta nautinnollisena. (mt., 135–138.) Toisaalta nuorten on todettu puhuvan nykypäivänä yhä vapaammin kulutuksestaan ja tuottavan tarinaa nautiskelevasta kuluttajuudesta (ks. esim. Strand & Autio 2010).

”Tavalliset” nuoret kulutustutkimuksessa

Viime vuosina nuorisotutkimukseen liittyvät aiheet, nuorten kulutus ja taloudellinen tilanne, ovat vallanneet alaa Suomessa. Nuorten kulutus tarkastelun kohteena on kuitenkin varsin nuori ilmiö. (Autio 2006, 17–18.) 1980-luvun runsauden yhteiskunta mahdollisti kulutuksen ja vapaa-ajan lisääntymisen (Heinonen 2008). Nousukauden aikana myös nuoriin alettiin kiinnittää huomiota. 1990-luvulla tutkijat kiinnostuivat nuorista kuluttajista kulutustutkimuksen voimistuessa. (Autio 2006, 17–18.) Nuorison tapa kuluttaa muutti perinteistä, pidättyväisyyteen perustuvaa kulutuseetosta (ks. Heinonen 1998; Huttunen, Autio & Strand 2010). Huomio on kiinnittynyt varsinkin nuorten kulutuksen ongelmallisuuteen (Wilska 2001, 54; Autio & Paju 2005, 7, Huttunen, Autio & Strand 2010, 105; 116). Esimerkiksi 1950-luvulla nuorisoa pidettiin uhkana yhteiskunnalle, koska sen katsottiin symboloivan arvojen, kulttuurin ja moraalin muutosta (Wyn & White 1997, 21–22). Rinnalle on kuitenkin tullut myös myönteisiä ja ymmärrykseen tähtääviä tutkimuksia (Autio 2006, 18–19).

Autio (2006) tarkastelee nuoria kuluttajia yhteiskunnassa, jossa kuluttamisesta on tullut hyve. Tutkimuksen keskiössä ei ole nuorten kulutustottumusten ongelmallisuus. Autio tutkii ”tavallisia” lukiolaisnuoria. (mt., 20–21.) Myös maisterin tutkielmani pyrkii ymmärtämään ”tavallisia” nuoria eikä tarkoitus ole käsitellä nuoria ongelmatapauksina.

Nuorten kuluttamisessa pelkän määrän tarkastelu ei ole riittävää. On myös tarkasteltava, miten nuoret kuluttavat. (Autio & Paju 2005, 27.) Autio (2006) tutkii

nuorten kertomuksia kuluttamisesta ja muodostaa kuluttajuuden tarinoita niiden perusteella. Kuluttajakertomukset hän nimeää vihreyden, tuhlailun, penninvenyttelyn ja säästäväisyyden mukaan. Nuoret eivät pelkää yhdistellä eri kuluttajuuksia keskenään ja kuluttajuus voi muuttua iän myötä. Kuluttajuus voi olla myös moniäänistä: luontoystävällinen kuluttaja sallii itselleen nautintoja. Keski-ikäisille tyypillinen säästäväisyyden ihannoiti näkyy myös nuorten kertomuksissa. Nuoret ovat taitavia kuluttajia ja laajentaneet kuluttajan käsitettä. (mt.)

Nuoret ovat kuluttajina monipuolisia. Useat tutkimukset nuorista ovat kuitenkin keskittyneet kuvaamaan lasten ja teinien kulutusta (ks. esim. Autio 2006). Haastattelemani yli 20-vuotiaat nuoret aikuiset ovat kuitenkin itse vastuussa rahankäytöstään ja kulutusvalinnoistaan, vaikka asuvatkin vanhempiensa luona.

3.1 Nuoret kertojina kuluttamisestaan

Tässä luvussa tarkastelen, millainen kulutustyyli haastattelemillani henkilöillä on. Hyödynnän samalla Aution (2006) tutkimustuloksia nuorten kuluttajakertomuksista. Esitän tutkimukseni tuloksia ja vertailen niitä aiempiin teorioihin.

Gabriel ja Lang (2006) määrittävät kuluttajille erilaisia rooleja. Heidän mukaansa kuluttajaa kuvaa nykypäivänä hallitsemattomuus ja vastakohtaisuus. Kuluttaja voi olla samaan aikaan epäjohdonmukainen ja järkevä. (mt., 4; 189–191.) Kuluttajat ovat siis moniulotteisia. Tämä näkyi myös haastattelemani naisen (H1) kohdalla:

[...] et kyl mä yleensä pyrin ostaa jotain, et kyl siin yleensä on tarkoitus, ku mä oon sen ostanut. Et joskus kyl tulee niinku korkokengät, et nonii nyt mä ostan nää. Sit niit ei tuu käytetty niinku ikinä [...] Silleen, et totta kai sitä välillä mietii, et mikä on hyvää ympäristön kannalta ja välillä pyrkii ostaa sitä edullisinta... (H1, 20 vuotta)

Naishenkilö (H1) taisteli ”hyvän” ja ”pahan” kuluttajuuden välissä. Nainen piti ”hyvänä” asiana ympäristömyönteisyyttä ja ”pahana” asiana turhien tavaroiden ostamista. Haastattelemani 32-vuotias mies (H7) totesi säästäneensä lapsesta asti karkkirahansa ja sijoittaneensa ne osakkeisiin. Jossain vaiheessa tapahtui kuitenkin muutos: säästäjästä kasvoi tuhlaajapoika (ks. esim. Autio 2006, 108–109). Hän alkoi elää elämäänsä *nautinnon kautta*:

Sit jossain vaiheessa mäa vaan ajattelin, että [kirosana] mä enää säästän, että nyt mä alan nauttii elämästä ja sitten... Sitten mä nautin elämästä silleen nautinnon kautta, josta mä nyt kärsin. Tai se kuulu mun vaiheeseen, että mä hain silloin nautintoja ja nyt mä oon vasta, no ehkä tänä vuonna, alkanu oivaltaa sen, että se oli vaan yhtä kärsimystä. Liika on liikaa. [...] Sillon kumulla meni taloudellisesti hyvin ni me käytiin Jannen [nimi vaihdettu] kanssa kolme kertaa päivässä ravintolassa syömässä ja tai kaks ainaki ja tota noinni sitten kaikki päihteisiin meni sellanen, no kylhän niihinki meni et. Sitten kaikkeen juhlimiseen ja sosiaalisen riippuvuuden jatkumoon. (H7, 32 vuotta)

Aution (2006, 118–119) mukaan varhainen oppiminen rahankäyttöön on keskeistä tuhlareiden tarinoissa. Haastattelemani miehellä (H7) on ollut vaikeata hallita itseään *runsauden yhteiskunnassa* (ks. esim. Heinonen 1998; Autio 2006). Mieshenkilö oli 1990-luvun laman aikana teini-iässä. Ehkäpä taloudellisen tilanteen parantuessa mies on luopunut säästäväisyydestä ja halunnut nauttia rahoistaan.

Haastattelemani mies (H7) kuitenkin katui tekoaan. Aution (2006, 79–80) tutkimat tuhlaajapojat ja -tytöt eivät kadu tekojaan ainakaan kovin paljon. Henkilö erosi Aution tutkimista nuorista, sillä hän puhui avoimesti nautinnosta. Aution mukaan nuorten kertomuksista puuttuvat nautinnon tarinat (Autio 2006, 136). Nämä eroavaisuudet saattoivat johtua haastattelemani miehen iästä. Hän oli yli 30-vuotias.

Autio (2006) tutkii nuorten tulkintoja miesten ja naisten kulutustapojen erilaisuudesta. Perinteisesti nainen on nähty miehestä riippuvaisena kotiäitinä (Zelizer 1997). Aution (2006, 64) tutkimuksessa perinteisten roolimallien tulkinnat tulevat poikien puheissa esiin: mies tuo rahat kotiin ja on toiminnallinen. Sukupuolen on todettu selittävän kulutustyylejä (Wilska 2005, 78). Nuorten kulutuksessa on löydettävissä perinteisiä rooleja. Esimerkiksi naishaastateltavat (H1, H3, H4) mainitsivat vaatetukseen ja kauneudenhoitoon liittyviä asioita. Toisaalta vaatetuksen miettiminen koski myös osaa mieshaastateltavista (H2, H5, H6). Haastattelemani mieshenkilö (H5) piti kuitenkin kulutusta sukupuolisidonnaisena asiana ja totesi:

[...] Mä en oo niinku pyytäny edes ikinä mitään, varsinkaan rahaa. Sisko voi olla sit eri asia. Tietty mun työnkuvat on ollu sellasii, et on varaa elättää ja maksaa omat kuluni. Mul on kans sellanen periaatteellinen kysymys, et en mä ikinä kysy rahaa [...] Et kyl mun mielest o vähän nöyryyttävää jos ois toisin

päin, et mä kinuisin fajjalt rahaa [siskon sijaan] siis ei [...] Kyl miehen pitää tehdä... Kaataa oma ruoka ja rakentaa uutta taloo ja ties mitä. Kyl se on sukupuolisidonnaista tiettyyn pisteeseen asti. (H5, 27 vuotta)

Haastattelemanin nainen (H1) otti esiin vihreän kulutuksen puhuessaan vaateostoksista. Autio (2006, 59) toteaa erityisesti tyttöjen tuovan esille vihreän kuluttajuuden käytäntöjä kertomuksissaan koskien esimerkiksi vaatteita. Tytöiltä odotetaan vastuullisuutta. Vastuullisuus voidaan liittää shoppailuun, joten nautinnoista ei tarvitse pidättäytyä. (Autio & Heinonen 2004, 139; 146; 148–149.) Nainen tunnisti kulutuksen ja kestävän kehityksen välisen ristiriidan (ks. esim. Heinonen 2007, 42). Haastateltava kertoi:

Kyl mä nyt jossain asioissa pyrin ympäristön kannalta miettimään, mut välil taas on silleen, et tossa on kortti [...] Vaatteiden kanssa jos on rahaa ni mä pyrin ostamaan jotain Marimekkoo tai semmosta, mikä kestää. Et silleen niinku kestävää. (H1, 20 vuotta)

Osan nuorista on todettu suhtautuvan välinpitämättömästi kysymyksiin tulevaisuuden uhkakuvista (Heinonen 2007, 42). Aution (2006, 60) tutkimuksessa pojat ilmaisevat suoraan, etteivät vihreät käytännöt kiinnosta, vaikka he olisivat tietoisia vihreän käytännön tavoista. Tämä kävi ilmi myös haastattellessani mieshenkilöä (H5):

[...] Jos mietitään jotain ruokaa esimerkiks... Emmä mitään ravintoarvoi siin mieti lainkaan. Enemmän mä mietin sitä, et mitä mä teen siitä. [...] Ja tota eettisil ei mulle oo mitään merkitystä, mikä pikku kiinalainen sen on keränny pelloilta ni ei sil mitään merkitystä. Hyvä, et sekin työllistetään [...] (H5, 27 vuotta)

Mies (H5) ei ollut kiinnostunut eettisistä tai vihreistä käytännöistä. Hän kertoi panostavansa laatuun. Laatu on keskeinen kriteeri nuorille kulutus päätöksiä tehdessä (Wilska 2005, 7). Mieshenkilö oli valmis maksamaan laadukkaasta elektroniikasta, jos sille oli käyttöä. Onhan elektroniikan ostaminen yhdistetty perinteisesti miehiin (Wilska 2002a, 157). Haastateltava totesi, että hinta voi olla merkinä laadusta. Haastattelemanin henkilöt puhuivat nykyisestä rahankäytöstään perustellen. Lapsuudenkodissa asuvien nuorten kulutukseen ja rahankäyttöön näytti vaikuttavan perinteinen järkevyyden hyve:

[...] piti saada syksyllä noi uudet kengät. Tuli silleen, et noi mun on pakko ostaa, mut sit ne oli onneks alennuksessa. Oli silleen, et jes. Se on aina positiivinen asia. (H3, 22 vuotta)

Nuorten elämää voisi ajatella luonnehtivan kuluttamisen nautinnollisuudesta puhuminen, koska he elävät kulutusmyönteisellä aikakaudella. Nuoria kuvastaakin usein harkitsevaisuus ja säästäväisyys. (Autio 2006, 11–16; 136.) Myös Wilskan (2005, 7; 2008; 47) mukaan säästäväisyyden eetos korostuu nuorten asenteissa. Toisaalta Lehtinen ja Peura-Kapanen (2005, 113) toteavat, että nuoret pitävät säästämistä usein turhana tulojen ollessa pieniä. Niskan (1996, 64) mukaan nuorten säästäminen ei ole suunniteltua. Haastatelluista nuorista aikuisista kaksi (H3, H4) säästivät aktiivisesti ja tiettyyn tarkoitukseen. Kerron nuorten säästämisestä lisää luvussa 6. En kuitenkaan huomannut nuorten puheessa säästäväisyyden ihannoitua:

[...] Ihmettelen nytki, et [kirosana] ku [hehheh] tili ei vaan kasva, et mihin [kirosana] se raha menee [hehheh]. (H5, 27 vuotta)

Nuoret eivät häpeile puhua kulutuksestaan ja asenne siihen on vapautuneempi kuin vanhemmillä ikäryhmillä (Wilska 2001, 57). Esimerkiksi haastattelemani mieshenkilö (H5) kuvaili itseään kuluttajana varsin monipuolisesti. Mies painotti tietävänsä, mitä hän kuluttajana haluaa koskien esimerkiksi ruokaa. Nuorten katsotaan omaksuneen kulutuskeskeisemmän kuluttajaidentiteetin kuin heitä vanhempien henkilöiden (Wilska 2002b). Nuorten kulutus on näkyvää. Toisaalta kulutuksen roolin voidaan katsoa korostuvan nuorten elämässä, koska esimerkiksi raha ja opiskelu rajoittavat heidän kulutustaan. (mt., 201–207.) Keskeisiä kulutus päätöksiin vaikuttavia tekijöitä nuorilla ovat perhesuhteet, asumismuoto, koulutus ja työmarkkina-asema. Myös sukupuolella ja asuinpaikalla on todettu olevan yhteys kulutustapoihin. Ikä ei taas ole merkittävä kulutustapojen selittäjä. (Wilska 2005, 7; Wilska 2008, 44.) Arvioidaan, että nuorten kulutus jakautuu yhä selvemmin taloudellisesti hyvin toimeentulevien ja huonommin toimeentulevien välillä (Wilska 2001, 58).

Haastattelemani 20-vuotias nainen (H1), 21-vuotias mies (H2) ja 26-vuotias nainen (H4) totesivat vanhemmillä luona asumisen vaikuttavan kulutukseensa. Aution (2006) mukaan lapsuudenkodissa asuvien nuorten ei tarvitse välttämättä rajoittaa kulutustaan ja rahat voidaan suunnata omien halujen ja tarpeidensa mukaan. Nuoret

myös antoivat myönteisiä kielikuvia tuhlaamisen käsitteelle (mt., 86, 136). Edellä mainitut haastateltavani mainitsivat tuhlailevansa rahaa helpommin. Aution (2006, 127) mukaan itselle voidaan sallia vastuullinen nautinto, jonka avulla vapaudutaan:

[...] Varmaa jos asuisin yksin ni ois sillee et rahan kanssa pitäis olla tarkka ni kyl mä silloin ostaisin varmaa vähemmän heräteostoksii ja olisin tarkempi rahan suhteen, et miten mä niitä käytän. (H1, 20 vuotta)

Haastattelemanin nainen (H1) mainitsi myöhemmin heräteostoksikseen vaatteet, kengät ja kaljan oston baarissa. Naishenkilö (H4) totesi käyttäneensä rahaa enemmän vaatteisiin asuessaan vanhempiensa luona:

[...] ku asu Rovaniemellä ni sillo ei voinu hirveesti vaatteisiin laittaa [rahaa]. No nyt ehkä menee semmoseen niinku pukeutumiseen vähän enemmän. [...] (H4, 26 vuotta)

Tutkittaessa nuorten kulutustyyleyjä on huomattu eri elämänvaiheiden vaikutus niihin. Kärjistetysti sanoen työttömät tai matalasti koulutetut miehet kuluttavat päihteisiin ja yöelämään. Teknologiaan kuluttavat töissä olevat ja ydinperheissä asuvat miehet. Opiskeluun ja harrastuksiin rahaa käyttävät yksin elävät opiskelijat. (Wilska 2005, 71–74.) 20-vuotias sinkkunainen (H1) mainitsi tärkeäksi kulutuksen kohteeksi koulukirjat. Haastattelemanin 21-vuotias mies (H2) ja 32-vuotias mies (H7) kuluttivat juhlimiseen. He olivat vailla töitä. 21-vuotias mies (H2) totesi vitsaillen ja vapautuneesti alkoholin käytöstä: ”*Kurkusta alas. Menee aika paljon. Suurin osa.*” Myös 29-vuotias mies (H6) kertoi kuluttaneensa juhlimiseen asuessaan vanhempiensa luona. Lopputyötä tekevä, mutta työelämään siirtynyt 27-vuotias mies (H5) mainitsi kuluttavansa tekniikkaan. Hän myös puhui perheestään ja isänsä roolista avustamassa elektroniikan ostossa:

[...] Se on sit eri asia, jos mä oon sanonu sille [isälle], et sil on suhteita, et esimerkiks joku läppäri tai tällanen. Se pystyy ne suhteilla hoitamaan sen verran edukkaasti. Ei mitään muuta ku elektroniikka on semmonen, mitä mä oon saanu niinku vanhemmilta tai fajalta ilmaseks. (H5, 27 vuotta)

Yli 20-vuotiaiden on todettu käyttävän useammin rahaa lomamatkoihin verrattuna nuorempiin ikäluokkiin. Varsinkin naiset haaveilevat matkustelusta. (Finanssialan Keskusliitto 2009, 5.) Korkeasti koulutettu naishenkilö (H4) sanoi matkustelelevansa

muutaman kerran vuodessa. Nainen kertoi kuitenkin työnteon estävän matkustelua, koska hän ei saanut helposti lomaa. Hän antoi itsestään yhteiskunnallisesti hyväksyttävän kuvan kuluttajana. Naishenkilö säästi eikä pitänyt itseään tuhlailevana. Haastateltava tiesi tarkalleen kuukausittaiset tulonsa ja menonsa. Lopulta hän totesi tuhlailevansa, kun kysyin luottokorttiostoksista. Haastateltava huudahti:

[...] Ei ku mä itse asiassa tilasin luottokortin sen takii, et halusin tilata Englannista hiustenhoitotuotteita [hehheh]. Se ei onnistu tavallisella. Ainii mä unohdin sanoo [hehheh]. Mä unohdin sanoo kosmetiikan, et mihin mulla menee rahaa. [...] On se turha juttu nyt, ku niitä on kolkyt purkkii. (H4, 26 vuotta)

Myös 29-vuotias mieshenkilö (H6) kielsi aluksi kuluttavansa rahaa turhuuksiin, eikä hän myöntänyt asumistilanteiden vaikuttavan rahankäyttöön. Kuitenkin mies puhui usein ruuan ostamisesta ja lopulta totesi, että sen ostamisen vähentämiseen voisi kiinnittää huomiota. Ehkäpä ruoka oli hänen nautiskelun kohde.

Lehtonen (1999) on kuvannut ostoksilla käymisen luonnetta. Se voidaan kokea välttämättömänä ja tylsänä. Toisaalta ostoksilla käyminen voidaan kokea mielihyvää tuottavaksi. On siis mahdollista, että ostoksilla käyminen koetaan inhottavaksi, mutta myös nautinnoksi silloin kun se tapahtuu vapaaehtoisesti. (mt., 59; 67–68.) Ostoksilla käymisen kaksipuolinen luonne tuli ilmi haastatellessani naishenkilöä (H3):

Mut sit joskus ei jaksanu etukäteen [tehdä ruokaa] ni sit oli silleen, et mitä mä ostan viikoks! Piti miettii, ku joka päivä ei kuitenkaan viittiny käyä kaupassa. [...] (H3, 22 vuotta)

Kun naishenkilö (H3) asui yksin, hän koki arjen vaatiman ruokaostoksilla käymisen tylsänä asiana. Tuolloin hän sai kuitenkin mielihyvää DVD-elokuvien ostamisesta, kunhan ostaminen ei mennyt liiallisuuksiin.

Voisiko olla, että perinteinen kuva säästäväisestä kuluttajasta on väistymässä nautintoja etsivän kuluttajan tieltä? Esimerkiksi Strandin ja Aution (2010, 40; 45) tutkimuksessa nuoret unelmoivat tarinoidensa kautta shoppailusta, tavallista isommasta asunnosta ja luksusautoista. Havaitsin haastateltavieni puheessa

nautinnollisuutta. Nautinnot olivat ikään kuin *arjen luksusta* (ks. myös Strand & Autio 2010, 45). Nautintoa haastateltaville nuorille tuottivat syötävät kohteet (ks. myös Heikkilä 2010, 49; 51–52; 54). Lisäksi olut, vaatteiden ostaminen, kauneuteen liittyvät tuotteet ja/tai ulkomaanmatka koettiin nautinnollisiksi asioiksi. Rahan spontaaniin tuhlaamiseen nuoret aikuiset suhtautuivat pääasiallisesti hyvin (ks. myös Autio 2006). Mahdollinen tuhlailu oli tapahtunut, eikä sille voinut tehdä enää mitään.

3.2 Nuorten henkilökohtainen rahatalous

Tässä luvussa keskityn siihen, millaisia rahankäyttäjiä haastattelemanuoret aikuiset ovat. Nuorten kulutuksen ollessa mielenkiinnon kohteena on syytä tarkastella, mistä nuoret saavat rahaa kulutuksensa ylläpitoon. On hyvä huomioida, että tutkimukset koskien nuorten tuloja ja toimeentuloa saattavat perustua jo vanhempien luota poismuuttaneisiin nuoriin (ks. esim. Hämäläinen 2004). Tämän johdosta en voi suoraan verrata kyseisten tutkimuksien tuloksia omaan aineistooni. Katson kuitenkin perustelluksi tarkastella niiden tuloksia, koska ne ovat jossain määrin yhteneväisiä lapsuudenkodissa asuvien nuorten kanssa.

Nuoret käyttävät rahaa itsenäisesti, ja he ovat täysi-ikäisyyden saavutettuaan vastuussa taloudellisista sitoumuksistaan (Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 2). Peura-Kapanen (2005, 19) mukaan nuoret eivät yleensä häpeile puhua raha-asioistaan. Nainen (H3) totesi avoimesti: ”*Mul on aika pieni palkka ni pitää tässä ny sullein tarkasti säästää.*” Suorittamissani haastatteluissa kävi ilmi, että nuoret saattoivat olla hyvinkin omatoimisia ja pyrkiä hankkimaan rahansa itse, vaikka he asuivat vielä lapsuudenkodissaan.

Hämäläinen (2004) toteaa tutkimuksessaan nuorten taloudellisen aseman kuvaamisen haasteelliseksi, mutta tarpeelliseksi. Hän tutkii oman talouden perustaneiden nuorten tuloja, toimeentuloa ja asemaa työmarkkinoilla 1990-luvulla. Hämäläinen käyttää Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastoa ja eri rekistereistä luotua vaikuttavuusaineistoa tutkimusaineistonaan. Tämä mahdollistaa saman henkilön tilanteen tarkkailun useampana vuotena. (mt., 11; 33–34.)

Nuorten keskeinen toimeentulon lähde on ansiotyö (Saarela 2001, 35; Hämäläinen 2004, 100; Myllyniemi 2005, 14; Wilska 2005, 6). Nuoret käyvät töissä myös opiskelun ohessa (Hämäläinen 2004, 42). Esimerkiksi vuoden 2005

Nuorisobarometriin osallistuneista 25–29-vuotiaista opiskelevista pojista palkkatyötä teki 71 prosenttia ja tytöistä 65 prosenttia (Myllyniemi 2005, 14). Yliopisto-opiskelijoista 61 prosentilla ja ammattikorkeakouluopiskelijoista 59 prosentilla oli työsuhde opintojen aikana vuonna 2010 (Tilastokeskus 2012, 1). Työssäkäynnin voidaan siis sanoa olevan välttämätöntä opiskelijoille. Hämäläinen (2004) toteaa nuorten palkkatulojen kasvavan iän myötä. Esimerkiksi vuonna 1999 20-vuotiaan keskimääräinen vuosittainen asiotulo oli noin 4 500 euroa vuodessa. 25-vuotias ansaitsi lähes kolme kertaa enemmän. (mt., 30–33; 45; 100; 102.)

Hämäläisen (2004, 30) mukaan tilastoissa palkkatulot kuitenkin peittävät alleensa muut tulonlähteet. Vuoden 2005 Nuorisobarometrin mukaan tasku- ja opintorahat ovat myös merkittäviä tulonlähteitä nuorille. Yliopistossa opiskelevista pojista ja tytöistä 77 prosenttia pitää opintorahaa merkittävänä kulutusta mahdollistavana tekijänä. Opintorahan rooli korostuu varsinkin naisten keskuudessa. (Myllyniemi 2005, 14–15.) Nuorisobarometri 2001 selvittää muun muassa vanhempien taloudellista roolia nuorten elämässä. Sen mukaan vanhempien apu esimerkiksi laskujen maksajana on huomattava erityisesti opiskelijoiden keskuudessa. (Saarela 2001, 35.)

Esimerkiksi kännykkälaskujen maksamisessa vanhempien apu voi korostua: he maksavat ne kokonaan tai eivät ollenkaan (Wilska 2002a, 150–151). Haastatteleman 21-vuotias mieshenkilö (H2) ja 22-vuotias naishenkilö (H3) totesivat vanhempien maksavan heidän kännykkälaskunsa kokonaan. Mies (H2) totesi: ”*Emmää tota puhelinlaskuu maksa.*” Toisaalta haastateltava kertoi, ettei hänelle tule muita laskuja. Myös 29-vuotias mies (H6) sanoi vanhempiensa maksaneen kännykkälaskut silloin, kun hän asui vielä lapsuudenkodissaan.

Tulojen arviointi on haastavaa, vaikka tutkittaisiin omassa kotitaloudessa asuvia nuoria. Nuorten tulot ja tulojenlähteet vaihtelevat vuoden sisällä. (Hämäläinen 2004, 44.) Vanhempien antamaa rahallista tukea pidetään merkittävänä varsinkin omassa taloudessa kotona asuville nuorille, vaikka sen todellista suuruutta on vaikea tietää. Taskurahan merkityksen on todettu laskevan iän karttuessa. (Myllyniemi 2005, 30–32.) Osa vanhempien antamasta taloudellisesta avusta jää epäselväksi. Myös opintolainan merkitys jää selvittämättä. Kyselytutkimuksessa nuorella saattaa olla vaikea muistaa tulojaan. Lisäksi on todettu, että kyselytutkimuksiin valikoituu

yleensä enemmän päätoimisia opiskelijoita kuin työssäkäyviä. (Hämäläinen 2004, 28–29; 44.)

Samat epäselvyydet ja vaikeudet mitata tulojen todellista suuruutta koskee myös vanhempien luona asuvia nuoria aikuisia. Erityisesti 29-vuotiaan miehen (H6) oli vaikea arvioida lapsuudenkodissa asumisen aikaisia tulojaan, koska hän asui haastattelun hetkellä omassa taloudessaan. Mieshenkilö ei esimerkiksi muistanut, saiko hän vanhemmiltaan taskurahaa lapsuudenkodissa asuessaan. Tulot vanhempien luona asuvilla nuorilla muodostuu pääasiallisesti opintorahasta, jos he opiskelevat päätoimisesti (Kuoppala, Ritakallio & Salmela 1997, 190). Haastattelemillani nuorilla aikuisilla kuukausittaiset tulot koostuivat pääasiallisesti opintorahasta, palkasta, yleisen työttömyyskassan tai yhteiskunnan avustuksesta.

Nuorten todellisen taloudellisen tilanteen selvittämiseen vaikuttaa myös nuorten elämän periodimaisuus. Elämää määrittävät koulutus, määräaikaistyöt, osa-aikaistyöt ja työttömyys. (Kuure 2001, 18.) Useat nuorten elämäntapahtumat eivät tapahdu tietyn iän mukaan. Nuoret ovat heterogeeninen ryhmä eläen eri elämänvaiheita, joten heidän asemaansa yhteiskunnassa on vaikea tutkia (Wilska 2001, 52; 58; Hämäläinen 2004, 23; 28; 100). Nuoria kuvaavat eräänlaiset ”tilat”. Nuoret jakautuvat toimintansa mukaan eri ”tiloihin” ja liikkuvat niiden välillä: opiskelu, työllisyys ja työttömyys vuorottelevat nuorten elämässä tai tapahtuvat osittain samanaikaisesti. (Hämäläinen 2004, 23.) Samat ongelmat tulevat esille sekä pyrkiessä ymmärtämään nuorten tilannetta että tutkittaessa nuorten asumista.

3.3 Nuorten elinvaiheen mukainen köyhyys ja työttömyys

Kankaan ja Ritakallion (1997) mukaan köyhyyden määrittelemine ja mittaaminen ei ole ongelmatonta. He tutkivat nuorten köyhyyttä 1990-luvun puolivälissä haastatteluaineistoon perustuen ja toteavat köyhyyden liittyvän juuri nuoruuteen. Varsinkin opiskelevia nuoria pidetään köyhinä (ks. esim. Kangas & Ritakallio 1996; Hämäläinen 2004). Nuorten kulutuksen sanotaan ylittävän heidän tulonsa (Lehtinen & Peura-Kapanen 2005, 107). Nuoria, varsinkin opiskelijoita, pidetään köyhinä (ks. esim. Kangas & Ritakallio 1996; Hämäläinen 2004).

Köyhyys on puutetta ja kurjuutta (Kangas & Ritakallio 2008, 3). Esimerkiksi arkielämässä köyhyys voidaan kokea rahan puutteena. Köyhyydelle on määritelty eri

mittareita. Kankaan ja Ritakallion (2008, 3) mukaan absoluuttinen köyhyysmittari kertoo rahan puutteesta: tulojen minimi, jolla tullaan juuri ja juuri toimeen. Hyvinvointiyhteiskunnassa on kuitenkin usein mielekkäämpää tarkastella suhteellista kuin absoluuttista köyhyyttä.

Teollistuneissa yhteiskunnissa köyhyydellä tarkoitetaan sosiaalisen toimintakyvyn rajoittuneisuutta. Köyhyydellä tarkoitetaan siis myös mahdottomuutta tyydyttää tarpeitaan ja osallistua yhteiskunnan toimintaan tulojen vähyyden lisäksi (Kangas & Ritakallio 1996, 11; 21; Kangas & Ritakallio 2008, 3).

Köyhyyden on todettu lisääntyvän nuorten keskuudessa. Matala tulotaso ei kuitenkaan lannista nuoria, koska he tiedostavat opiskelun olevaan tilapäistä ja tulojen kasvavan työelämään siirtyessä. (Hämäläinen 2004, 30; 35–36.) Myös Kangas ja Sikiö (1997, 121) toteavat varsikin nuorten opiskelijoiden suhtautuvan varsin positiivisesti tilanteeseensa: niukkuuden kokemus on väliaikaista. Vastaavia tuloksia on saanut Wilska (2001) ja Hämäläinen (2004).

Rannan (2010) mukaan yli puolet 20–21-vuotiaista nuorista kokee, että heidän taloudellinen tilanteensa on rahojen riittävyyden näkökulmasta melko tai jopa erittäin hyvällä tasolla. Taloudellista tilannetta on siis arvioitava myös yksilön omien kokemusten kautta. Pelkästään tieto tuloista ei kerro kaikkea. (mt., 435; 441.) Haastattelemani mieshenkilö (H5) kertoi taloudellisen tilanteensa olevan hyvä myös opiskeluaikoina. Miehellä oli ollut aina varaa tehdä sitä, mitä hän haluaa:

[...] ku mä opiskelinkin ni emmä ikinä ees funtsinu, et onks mulla varaa johonki. [...] Kyl mä nyt aina tiesin, mitä mul oli tilillä. Emmä oo ikinä sitä miettiny, et onks mul varaa tehä jotain vai ei. Kyl mul tietysti järki on päässä, et mihin mulla on varaa. [...] (H5, 27 vuotta)

Hämäläisen mukaan nuorten työttömyys on suhdanneherkkää. Varsinkin 1990-luvulla nuorten köyhyys lisääntyi. Köyhyysaste nousi nuorten 16–32-vuotiaiden kohdalla lähes neljä prosenttiyksikköä, kun taas koko väestön kohdalla vähän yli kaksi prosenttiyksikköä. Korkeimmat köyhyysasteet on todettu olevan opiskelijoilla ja työttömillä. (Hämäläinen 2004, 26; 35–37; 71; 101.) Kangas & Ritakallio (1996, 53) määrittävät keskeisimmän syyn aikuisväestön köyhyydelle olevan työttömyyden.

Myllyniemen & Gisslerin (2012, 75) mukaan syy nuorten pienituloisuuteen on opiskelu: noin 40 prosenttia 16–24-vuotiaista nuorista on opiskelijoita. Opiskelijoiden todettiin jääneen aikaisempaa useammin köyhyysrajan alapuolelle vuoden 1995 jälkeen. Samalla nuorten työllisyys ja palkkatulot kuitenkin kasvoivat. Siitä huolimatta nuorten köyhyys lisääntyi, koska sosiaaliturvan saatavuutta rajoitettiin ja etuuksien tasoa laskettiin. Vuosikymmenen lopun talouskasvu ei laskenut nuorten työttömyyttä 1990-luvun alun lamaa edeltävälle tasolle. (Hämäläinen 2004.) Nuorten tulojen kasvu ei ole ollut yhtä nopeaa kuin vanhemmilla ikäluokilla (Wilksa 2001, 53; 57–58). Osaltaan tämä johtuu siitä, ettei leikattuja sosiaalietuuksia ole palautettu (Wilksa & Virtanen 2002, 91). Nuorten toipuminen lamasta on siis ollut hidasta.

Työttömyysasteen ja pienituloisuuden katsotaan olevan sitä korkeampi, mitä nuoremasta ikäluokasta on kyse. Työttömyysaste ei ole kuitenkaan luotettava mitta kaikkein nuorimpien kohdalla. Työttömyysaste lasketaan työttömien osuutena työvoimasta. Vain pieni osa nuorista katsotaan kuuluvan työvoimaan. Työttömyys näyttäytyy korkeimmillaan 20–21-vuotiailla. Näinä ikävuosina nuoret saattavat hakeutua lukion tai ammattikoulun suorittamisen jälkeen jatko-opintoihin. Nuorten työllisyys kuitenkin yleistyy iän myötä ja puolet nuorista siirtyy työmarkkinoille 22-vuoden ikään mennessä. (Hämäläinen 2004, 25; 70–71.)

Kuten aiemmin jo mainittiin, nuorten työttömyysaste reagoi suhdannevaihteluihin nopeasti. Nuoret kuitenkin sopeutuvat tilanteeseen nopeasti. Laskusuhdanteen aikana on tyyppillistä siirtyä työvoiman ulkopuolelle esimerkiksi opiskelemaan ja noususuhdanteessa palata töihin. Nuorten työttömyysjaksot ovat myös muita ikäryhmiä lyhyempiä, vaikka heidän työttömyyden todennäköisyys on muita suurempi. (Hämäläinen 2004, 39; 71–72.)

Tällä hetkellä elämme taloudellisesti vaikeita aikoja. Sanotaan, että työllisyystilanteen parantuessa nuorten halut ja mahdollisuudet itsenäistyä sekä muuttaa pois vanhempien kotitaloudesta lisääntyvät (Hämäläinen 2004, 50). Esimerkiksi haastattelemani naishenkilö (H1) tiedosti taloudellisesti heikon tilanteensa ja kertoi myös vanhempiensa tiedostavan sen. Taloudellinen tilanne vaikutti naisen asumistilanteeseen.

Wilska (1999) tarkastelee 25–34-vuotiaiden nuorten aikuisten kulutusta 1990-luvun alussa Suomessa ja Isossa-Britanniassa. Keskeisenä ongelmana hän pitää nuorten etuuksien leikkausta vanhempien ikäluokkien etuuksien pysyessä ennallaan eli nuorten taloudellisen aseman huonontumista erityisesti Suomessa (mt., 15; 195). Haastatteluhetkellä työtön mieshenkilö (H7) kertoi:

Ajatteleppa sitä vielä, että mulla on lapsi ja sit mää elän vaikka miinus [epäselvä]. Eikö peruskansalaisen tulis saada joku tietty määrä elämiseen? Mulla se on niinku se nelkyt euroo. Sit mulla on poika ja mulla ei oo ees varaa niinku... Ollaan oltu vauvasta asti vauvauinnissa, ni uimahalliin. Tää on väärin. Nii. (H7, 32 vuotta)

Toisaalta mies (H7) näki tulevaisuutensa valoisana: *”Kohta lähtee, kohta räjähtää... Mä luon toivoa tulevaisuuteen.”* Mieshenkilö kertoi myös äidin uskovan siihen, että *poika maksaa* vanhempiensa loppuelämän, kun hänestä tulisi rikas. Tämä kertoo osittain siitä, että nuoriin kohdistetaan paljon toiveita (ks. esim. Aapola & Kaarninen 2003, 13; 17). Edellä mainittu esimerkki kertoo myös siitä, että nuoret näkevät tulevaisuutensa valoisana, vaikka taloudellinen tilanne ei olisi paras mahdollinen (ks. esim. Kangas & Sikiö 1996, 121).

3.4 Säästäminen

Rahaa on perinteisesti tarkastettu kylmänä ja värittömänä vaihdon välineenä, jonka määrä ratkaisee (ks. Simmel 1997). Zelizer (1997) kuitenkin erittelee rahalle eri merkityksiä ja kritisoi rahan persoonattomuutta vastaan. Rahaa joko käytetään tai sitä säästetään tiettyjä tarkoituksia varten. Se mistä raha saadaan tai ansaitaan vaikuttaa rahan saamiin merkityksiin ja siihen miten raha koetaan. Esimerkiksi lahjaksi saatu raha voidaan kokea ja käyttää eri tavoin kuin palkkatyöstä saatu. (mt.)

Kysyin nuorilta aikuisilta rahan merkityksestä ja sen säästämisestä. 20-vuotias naishenkilö (H1) totesi: *”Ei se oo semmonen niinku pääasia elämässä, et on niinku rahaa.”* Naishenkilö ei kokenut rahaa kovin tärkeänä ja totesi elämässään olevan muitakin asioita etusijalla. Hän kertoi kuitenkin avanneensa säästötilin. Nainen ei pystynyt haastatteluhetkellä sanomaan, mitä tarkoitusta varten hän siirtäisi tilille rahaa. Lopulta hän totesi: *”Varmaa jos asuisin yksin ni ois sillee, et rahan kanssa*

pitäis olla tarkka. Haastattelemani 32-vuotias mies (H7) kertoi ainoiksi säästöikseen *henkiset säästöt.* 29-vuotias mies (H6) kuvasi suhdettaan rahaan näin:

Varmaan merkitsee sitä, ettei tarte funtsii sitä puolta, et ne on sit ne muut, noi koulujutut, jotka stressaa. Varmaan merkitsee sitä, et on yksi huoli vähemmän. Ei tarte sitä niinku... On ne muut asiat, mitkä mietityttää. Tuo sitä turvaa kuitenkin. (H6, 29 vuotta)

Haastatelluista nuorista kaksi naista (H3, H4) säästi rahaa aktiivisesti tiettyä tarkoitusta varten. 22-vuotias nainen (H3) säästi omaa autoa ja koiraa varten. Jopa äidin antamat taskurahat menivät hänellä säästöön. Omasta asunnosta, etenkin rivitalosta, haaveiltiin, mutta varsinaisia asuntosäästäjiä joukosta löytyi yksi:

Mähän etin koko ajan omaa omistusasuntoa, mutta hyvän kämpän löytämisessä kestää jonkun aikaa. Asun siellä [vanhempien luona] sen aikaa, kun löytyy sopiva asunto, jonka haluan ostaa. [...] Mulla on se Asp-tili [asuntosäästöpalkkiotili] just. Säästötavoite on saavutettu. Et sit voi nostaa, ku hyvä löytyy. (H4, 26 vuotta)

Asuntosäästöpalkkiotili eli Asp-tili on täysi-ikäiselle varten perustettu tili ensiasunnon osto varten. Säästettävät summat voivat vaihdella taloudellisen tilanteen mukaan. Valtion takaaman lainan saa, kun on säästänyt asunnon hinnasta vähintään 10 prosenttia. (Nordea 2012.) Naishaastateltava (H4) kertoi pystyneensä säästämään Asuntosäästöpalkkiotililleen enemmän, koska hän on asunut vanhempiensa luona ja käynyt samalla töissä: *”Nyt oon laittanu sinne tonnin kuussa, ku oon asunu kotona.”* Naishenkilöllä on säännölliset palkkatulot, joten säästämisen voisi ajatella olevan luonnollista hänelle.

Lapsuudenkodissa asuvista nuorista joka kymmenes 18–29-vuotias säästää asuntoa varten. Säästäminen ei kuitenkaan ole kovin suunniteltua. Tästä kertoo esimerkiksi Asp -säästämisen suosion väheneminen. Säästetty raha voi mennä muuhun kuin alun perin suunniteltuun asunnon hankintaan. (Niska 1996, 64.) Säästämisen suunnittelemattomuudesta kertoo myös 29-vuotiaan mieshenkilön (H6) tilanne. Rahaa vain säästyti sitä enempää miettimättä:

Periaattees en oo suunnitelmallisesti [säästänyt rahaa], mut sitä on säästyny, ku on asunu kotona. Ei tarttenu maksaa vuokraa ja ruoka oli ilmanen. [...] (H6, 29 vuotta)

Itsenäisesti asuvien nuorten asumismenojen suuruus arvioitiin vuonna 2005 keskimäärin 505 euroksi kuukaudessa ja asumismenot koettiin varsinkin vuokralla asuvien keskuudessa liian suuriksi (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 31). Tämän summan voisi sanoa jäävän säästöön vanhempien luona asuvilla olettaen, ettei heidän tarvitse maksaa asumisestaan esimerkiksi vuokraa. Haastattelemani 20-vuotias nainen (H1) ja 21-vuotias mies (H2) kuitenkin totesivat, ettei heidän käyttöönsä jää ylimääräistä rahaa. Vakituisesti töissä käyvä 27-vuotias mies (H5) kertoi säästäneensä vanhempien luokse muuttaessaan vuokra- ja sähkölaskuissa, mutta ei kokenut tämän vaikuttavan taloudelliseen tilanteeseensa:

[...] mut ei se vaikuta yhtään, et ei joutunu vuokraa maksaa tai sähköö ei menny, että se, että kuukausikustannukset omasta kämpässä oli juoksevat ni oli semmonen kolme-neljäsatua kuussa, et vaik mä sen säästin ni emmä sano, et mul yhtään sen enempää tai vähempää olis tilillä sen takia. [...] (H5, 27 vuotta)

Haastattelemani nuoret aikuiset pyrkivät rahoittamaan omat menonsa osittain tai kokonaan. Useat tutkimukset ovat päätyneet samaan tulokseen (ks. esim. Salonen 2003; 65). Osa haastattelemistani henkilöistä (H2, H3) joutui välillä turvautumaan vanhempiensa apuun esimerkiksi kännykkälaskujen maksamisessa. Vanhempiin turvautuminen koetaan hyväksyttäväksi asiaksi, eikä sen katsota vaarantavan itsenäisyyttä (Salonen 2003, 49). Haastattelemani 20-vuotias nainen (H1) kertoi saavansa vanhemmiltaan kuukausittain taskurahaa:

[...] Tai siis ei ne sano suoraan sitä, mutta joskus ilmeestä näkee, että: ”Jaahas, lähdetään taas olutta juomaan.” Mut ei ne muuten valita mun kulutuksesta ollenkaan. Ne on niinku mun rahoja ja mä teen niillä, mitä mä haluan, että niin. (H1, 20 vuotta)

Nainen (H1) ei eritellyt kyseistä rahaa muista rahoista ja kertoi vanhempiensa hyväksyvän tämän. Erityisesti vaatteiden ostamisen haastateltavat (H1, H2, H3, H4, H5, H6) kertoivat pääasiallisesti rahoittavansa itse. 22-vuotias nainen (H3) totesi, ettei hänen äitinsä osaa valita vaatteita hänelle. Iällä ja työllisyydellä voi olla

merkitys rahan pyynnön tarpeeseen. Työtön mies (H7) joutui välillä turvautumaan äitinsä apuun: ”*Sitten soitetaan äitille.*” Iän karttuessa työllisyyden ja palkkojen oletetaan kuitenkin kohoavan (ks. esim. Wilska & Virtanen 2002). Itsenäisesti asuva 29-vuotias mies (H6) lopetti rahan pyytämisen vanhemmiltaan, kun hän sai työpaikan. Myös 27-vuotias mies (H5) kertoi, että ensimmäisen kesätyönsä jälkeen hän ei enää pyytänyt vanhemmiltaan rahaa. Mies totesi olevan *noloa*, jos hän joutuisi pyytämään vanhemmiltaan rahaa. Hän myös sanoi rahan pyynnön olevan tyypillistä siskolleen. Mieshenkilö mainitsi myös roolien vaihdon. Vanhempi oli alkanut pyytämään häneltä rahaa:

[...] faija on ruvennu kinuu multa rahaa sillä lailla salaa, et onks sul käteistä. Nyt mä oon oppinu sanoo, et mul ei oo ikinä käteistä. Et se on kääntyny jo toisin päin. [...] (H5, 27 vuotta)

Mies (H5) piti kiusallisena, jos isä pyysi häneltä rahaa. Haastattelemani nuoret aikuiset olettivat vanhempien kuitenkin suhtautuvan rahan pyyntöön myönteisesti. Mieshenkilön (H5) näkemys vanhempien vastuusta auttaa oli ehdoton: ”*Periaattees vähän sama asia, jos sulla on vieraita ni sä tarjoot niille jotain, ni vähän sama asia, kun sulla on lapsii.*” Nuoret pitivät vanhempiaan vastuullisena auttamaan varsinkin jos rahatilanne oli huono. Rahalle oli kuitenkin oltava käyttötarkoitus. 20-vuotias naishenkilö (H1) totesi: ”*Totta kai jos pyytää vaik talvitakin ni totta kai ne tukee siinä, mut niinku jos mä pyydän, et antakaa rahaa, ni ne ei anna.*” 26-vuotias nainen (H4) kertoi, että vanhemmat tukivat rahallisesti silloin, kun hän opiskeli päätoimisesti.

Haastateltavien nuorten säästäminen näyttäytyi siis melko suunnittelemattomana, varsinkin opiskelevien nuorten keskuudessa. Säästäminen konkretisoitui, kun se oli mahdollista esimerkiksi työpaikan johdosta. Mielenkiintoista on, että vaikka haastateltavat nuoret pitivät rahan pyytämistä vanhemmilta *nolona* asiana, niin vanhempien kuitenkin oletettiin suhtautuvan siihen myönteisenä ja normaalina ilmiönä. Asumista vanhempien luona luonnehtii halu selviytyä itse taloudellisista menoistaan. Lapsuudenkotona varttuneeksi asti ja nyt omassa taloudessa asunut mieshenkilö (H6) kertoi vanhempiensa haluavan tukea häntä rahallisesti. Mies ei kuitenkaan halunnut ottaa tukea vastaan: ”*Mun mielest on ihan tarpeeks vanhemmat*

sijoittanu muhu. .. Hän koki omillaan toimeentulon *itsenäisyyden mittarina*.
Seuraavaksi tarkastelen lähemmin nuorten kokemuksia itsenäisyydestä.

4 Vanhempien luona asuminen

4.1 Nuorten kokemuksia itsenäisyydestä

Juntto (2002, 107) pitää itsenäisyyden mittana omilleen muuttamista. Vasta tuolloin sanotaan oppivan vastuulliseksi (Salonen 2003, 57; 60). Seuraavaksi selvitän kokevatko haastateltavat nuoret aikuiset olevansa itsenäisiä. Tarkastelen samalla, miten nuoret ja heidän lähipiirinsä suhtautuvat lapsuudenkodissa asumiseen.

Vanhempien luona asumista voidaan pitää esteenä itsenäistymiselle (ks. esim. Raitanen 2001; Juntto 2002; Salonen 2003). Asuntotilanteeseen tyytymättömyys vaikuttaa nuoren elämänprojektiin haitallisesti. Esimerkiksi 1990-luvulla vanhempien luona asuminen tapahtui pakon alaisena, ja se voitiin kokea vastentahtoisena. (Niska 1996, 66–67.) Asuntotyytyväisyys oli kuitenkin hyvällä mallilla vuonna 2005: enemmistö vanhempien luona asuvista oli tyytyväisiä tilanteeseensa. Myös vanhempien luona asumiseen suhtauduttiin pääosin aikaisempaa myönteisemmin ja sitä pidettiin etuoikeutena. Sosiaalinen paine muuttoon näytti väistyneen. (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 42–43; 74–75.) Tämä voi kertoa siitä, että nuori voi olla itsenäinen henkilö lapsuudenkodissa asuessaan. Ilmonen, Hirvonen ja Manninen (2005, 25) esittävät, että nuorten keskuudessa on voinut yleistyä ajatustapa, jonka mukaan itsenäistyminen ei edellytä vanhempien luota pois muuttamista. Naishenkilö (H1) kertoi:

[...] Mä opin itsenäiseksi. Mä olin vuoden vaihdossa. Sillä tavalla. Mä oon asunu vuoden ulkomailla, et kyl siinä oppii itsenäiseksi. Kyl se on jääny, et vaikka asuu porukoilla ni kyl mä niinku meen miten haluan ja kyl tietysti niitten kaa pitää välillä keskustella jostain asioista, mut kyl mä nyt meen niinku mä itse haluan. (H1, 20 vuotta)

Itsenäisyyttä lähestyttiin naisen (H1) kohdalla oppimisen kautta. Haastattelemani lapsuudenkodissa asuvat nuoret kokivat olevansa itsenäisiä ja vastasivat kysymyksiin itsenäisyydestä lyhyesti ikään kuin itsestäänselvyytenä. Koska kysymyksen: ”Oletko itsenäinen?” vastattiin useimmiten vain sanoilla *joo* tai *kyllä*, päätin lähestyä aihetta eri tavalla. Kysyin miten haastateltava itse tai miten hänen lähipiirinsä suhtautuu lapsuudenkodissa asumiseen. Vastaukset eivät olleet yhtä lyhyitä. Haastateltavat nuoret kokivat itsensä itsenäisiksi, mutta kertomukset

asumistilanteesta saivat kielteisiä sävyjä. Tämä kertoo siitä, etteivät nuoret ole onnistuneet täyttämään asumistoivettaan (ks. esim. Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 43). Ehkä se kertoo myös siitä, ettei itsenäisyyden kokemus ole niin itsestään selvää. Sanat *nolo* ja *häpeä* toistuivat nuorten lauseissa.

22-vuotias nainen (H3) oli turhautunut kertoessaan kuinka hänen äitinsä odotti häntä koko yön työpaikan juhlista kotiin. 29-vuotias mieshenkilö (H6) vertasi kysymystä: ”Miksi asut vielä kotona?” kysymykseen: ”Miksi et mennyt inttiin?” Kummatkin aiheet ovat herkkiä ja vaikeita perustella. Haastattelemani mies (H5) vertasi vanhempien luona asumista *toisten nurkissa* asumiseen: ”*Onhan siin se, on toisten nurkissa ja ei voi maata mis huvittaa... Sä oot vähän niinku vieraisa.*” 26-vuotias naishaastateltava (H4) kertoi työkavereidensa ihmetelleen hänen asumistaan. Nainen joutui selittelemään tilannettaan heille. Samalla haastateltava alkoi pohtia syvällisemmin itsenäisyyttään:

No ehkä tietyl taval tai ajatteli, et loppuiks mun itsenäisyys nyt tähän, ku mä asun vanhempien luona. [...] saa jotain ruokaa valmiina pöytään ni et jos sitä ajattelee, et nyt mä en oo itsenäinen, ku syön toisen tekemää ruokaa. Mut en sillain henkisesti oo huomannu, et persoonallisuus ois muuttunu. (H4, 26 vuotta)

Näyttää siltä, että itsenäisyyden kokeminen vaatii hetken eron vanhemmista. Nainen (H4) oli saanut etäisyyttä vanhempiensa opintojen ja matkustelun avulla. Myös töiden, harrastusten, seurustelusuhteen tai kavereiden avulla voitiin etääntyä vanhemmista. Tarkastelin kokemusta itsenäisyydestä myös haastatteleamalla mieshenkilöä (H6), joka asui haastattelun hetkellä omassa talouudessaan. Hän oli kuitenkin asunut 26-vuotiaaksi asti vanhempiensa luona. Tarkoituksena oli selvittää, kokiko hän vanhempiensa luona asuessaan olevansa itsenäinen. Lehtisen ja Leskisen (2005, 94–95; 97) mukaan viimeistään yksin asuessaan nuorten on opeteltava hallitsemaan rahankäyttöään, suunniteltava talouttaan ja tehtävä itsenäisiä kulutus päätöksiä. Mieshenkilö (H6) kertoi itsenäisyyden kokemuksestaan:

Näkeehän sen nyt paljon laajemmin, et mukas sillon [vanhempien luona asuessa] oli itsenäinen, mut se oli sellasta, tota, vähän tekoitsenäisyyttä. Nyt on kummiski paljon itsenäisempi, ku maksaa omat laskunsa. Kylhän mä sillonki maksoin... Tai no en kaikkee... Tai se muuttu jossain vaiheessa, mut

nyt maksaa laskut ja niinku ostaa oman ruuan ja maksaa vuokran. [...] (H6, 29 vuotta)

Mies (H6) kertoi itsenäistyneensä todella vasta silloin, kun hän muutti omilleen. Lapsuudenkodissa asumisen aikaista itsenäisyyttä hän kutsui *tekoitsenäisyydeksi*. Mieshaastateltava pystyi tarkkailemaan tilannetta eri näkökulmasta kuin muut haastateltavat. Onko niin, että jälkeenpäin tarkasteltuna lapsuudenkodissa asumisen aikana koettu itsenäisyys näyttää epääitona? Tilannetta voisi selittää niin, että vanhempien luona asuvat nuoret ovat osittain itsenäisiä. Itsenäisyyden kokemus täydentyy, kun he ovat itsenäistyneet lapsuudenkodistaan.

Kylkilahti (2012) kuvaa yhtä nuorten tapaa puhua itsestään *irrottautujaksi*. *Irrottautujana* nuori tavoittelee onnellisuutta, mutta eri keinoin kuin muut. Onnellisuus voi syntyä muustakin kuin normien mukaan elämisellä. (mt., 78–81.) Lapsuudenkodissaan asuvia nuoria voisi luonnehtia eräänlaisiksi *irrottautujiksi*. Nuoret voi nähdä myös *epäonnistujan* identiteetti-positiossa (Kylkilahti 2012, 74). Vaikka lapsuudenkodissa asumista luonnehti vapaavalintaisuus, eikä tilanteesta välttämättä tunnettu syyllisyyttä, asuminen voitiin kokea *nolona* ja *häpeällisenä*.

Itsenäisyyden käsite ei siis ole yksiselitteinen. Siihen vaikuttaa myös kulttuurinen tausta. Salosen (2003) mukaan Espanjassa vanhemmat hoitavat aikuistuvien lastensa asioita ja vastuu arjesta jaetaan. Suomessa vastuu aikuistumisesta on nuorella itsellään. Suomalaisnuoret pyrkivät itsenäistymään mahdollisimman nopeasti ja pärjäämään omillaan, kun taas espanjalaisnuoret kasvavat ensin aikuisiksi ja sitten itsenäistyvät. (mt., 60; 74–76; 80.)

4.2 Perusteluja lapsuudenkodissa asumiselle

Seuraavaksi tarkastelen, miksi nuoret asuvat vanhempiensa kanssa. Samalla selvitän tilanteita, joissa lapsuudenkotiin on muutettu takaisin ja siihen johtaneita tekijöitä.

Omilleen muuttamista helpottaa julkinen ja yksityinen tukiverkko (Juntto 2002, 105). Nuoria aikuisia jää silti asumaan vanhempien luokse, vaikka valtiolta ja vanhemmilta saisi tukea muuttamiseen. Nuori kohtaa esteitä yrittäessään lähteä lapsuudenkodistaan. Nuoren käyttäytyminen voidaan kokea uhkana asuntomarkkinoilla, ja hänen maksukykyään voidaan epäillä. (Raitanen 2001, 97.)

Raitasen (2001, 98) mukaan ikä ei vaikuta lapsuudenkodista lähtöön, vaan taloudelliset ja sosiaaliset syyt. Nuorten asumisolosuhteet vaikuttavat heidän elämäänsä. Korkeat asumiskustannukset rajoittavat muuta kulutusta. Asuminen on kallista nuorille. He maksavat asumisestaan vanhempia ikäluokkia enemmän, kun asumiskulut suhteutetaan tuloihin. Lisäksi nuoret maksavat yksiöstä suurempaa neliöhintaa kuin suuremmista asunnoista maksetaan. Nuorten asuminen suuntautuu opintojen tai töiden takia kasvukeskuksiin, joissa asuminen on kallista. (Juntto 2002, 105; 114.) Esimerkiksi Helsingin keskustan läheisyydessä yksiöiden vuokrat voivat olla vähintään 600 euroa kuukaudessa (Kupari 2011, 25). Vanhempien luona asutaan etenkin asumisen edullisuuden takia (Raitanen 2001, 97; Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 21; 75; Kupari 2011, 18). Myös kotona viihtymisen ja opiskelujen takia asutaan kotona (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 21–22; Kupari 2011, 18). Muita syitä lapsuudenkotoa pois muuttamisen viivästytykseen voivat olla työelämään siirtyminen, opintotuki ja vuokra-asuntojen riittämättömyys (Juntto 2002, 106–109).

Omilleen muuttamista saattaa viivästyttää myös rahan puute, väliaikaiset työsuhteet ja heikentyneet työmahdollisuudet (Raitanen 2001, 99). Työsopimukset voivat olla lyhyitä ja määräaikaisia. Tämä lisää nuorten epävarmuutta. Työllistyminen on lisäksi vaikeaa, mikä osaltaan ajaa nuoria lisäopintoihin. (Helve 2012, 21.) Myös nämä tekijät saattavat vaikuttaa muuton siirtymiseen myöhemmäksi. Beckin (1992, 131–132) mukaan yksilöt voivat olla voimakkaasti riippuvaisia esimerkiksi työmarkkinoista. Riippuvuus voi altistaa kriiseille. Nuori on enenevässä määrin vastuussa itse omasta elämästään ja kohtaa haasteita. Nuori voi olla myös riippuvainen palkkatuloista. Tilanne on ongelmallinen jos yksilöllistymisen mahdollistava palkkasuhde päättyy yllättäen. (Niska 1996, 12.) Oman talouden perustamiseen valmis oleva nuori saattaa lykätä muuttoa kyseisten riippuvuuksien takia (Ranta 2010, 436).

Haastattelujen perusteella asumista lapsuudenkodissa perusteltiin myös vanhempien haluamisena. Vanhemmat pitivät sitä järkevänä ratkaisuna nuorten kertomana. Asumisen syy voi siis olla järkipäinen:

[...] Mul on mejän äiti ja iski molemmat itse asiassa sanonu, että ei mun kannata muuttaa omilleni. Se on ihan koko perheessä koettu fakta, että ei

mulla oo mitään järkee hankkii joku pieni kahenkymmenen neliön yksiö, josta mä en pysty kumminkaa huolehtimaan. (H1, 20 vuotta)

Lapsuudenkotona asumista edistävät kodin hyvä sijainti ja palvelun pelaaminen. (Raitanen 2001, 99.) Palvelu näytti pelaavan haastattelemillani henkilöillä, etenkin miehillä. 21-vuotias mieshenkilö (H2) naurahti, kun häneltä kysyttiin, joutuuko hän tiskaamaan: ”*Ei tartte, ku meillä on tiskikone.*” Lapsuudenkotiinsa palannut mieshaastateltava (H5) totesi:

Nii no pesi äiti mun vaatteet! Joo, kaikki... Kyl niinku talous toimi. Silitettiin... Kaikki joo, kyl kaikki peruspalvelut, mitä junnunaki oli siinä. Mut sehän oli just se, et se [äiti] oli kotona. Oli aikaa tehdä niitä. (H5, 27 vuotta)

Vanhempien luona saatetaan viihtyä pidempään myös jos koti on tilava (Raitanen 2001, 99; Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 27; 46). Kuparin (2011, 27) mukaan vain 6 prosenttia haastatelluista vanhempien luona asuvista nuorista suunnittelee muuttoa asunnon ahtauden takia. Kuitenkin Junton (2002, 119) mukaan nuoret arvostavat omaa tilaa ja itsenäisyyttä enemmän kuin vanhempien luona asumisen mukavuutta. Naishaastateltava (H1) kertoi vanhempiansa asunnosta löytyvän tilaa:

Meillä on omakotitalo. Onks siin jotain 120 neliöö. Iso takapiha. Silleen et mulla ja mun siskolla on kuitenkin omat huoneet. [...] (H1, 20 vuotta)

Oma tila vaikutti lapsuudenkodissa asumisen suhtautumiseen myönteisesti haastateltavien keskuudessa. Haastatteleman mieshenkilö (H5) mainitsi, että hänellä on kotonaan ikään kuin *oma siipi*. Tämä mahdollisti kokemuksen yksityisyydestä.

Luonne ja kyky sopeutua tilanteisiin näyttävät vaikuttavan siihen, pystyykö nuori asumaan vanhempiansa kanssa. 27-vuotias mieshenkilö (H5) kertoi asumisen lapsuudenkodissa onnistuvan, koska hän ottaa muut huomioon eikä vaadi liikoja, toisin kuin hänen 26-vuotias, omassa taloudessa asuva pikkusiskonsa. Lisäksi mieshenkilö sanoi, ettei hän valita eikä ota riitoja liian henkilökohtaisesti. Naishaastateltava (H4) totesi, että hänen 24-vuotias pikkusiskonsa ei pystyisi muuttamaan takaisin lapsuudenkotiin:

[...] Aino [nimi muutettu] on luonteeltaan kyl temperamenttinen. Voi olla, että tulis vanhempien kaa enemmän riitoja, mut vaan Ainon persoonasta johtuen. (H4, 26 vuotta)

Perhe oli tärkeä arvo haastattelemilleni nuorille. He olivat tulevaisuudessa valmiita ottamaan vanhempansa luokseen asumaan vanhainkodin sijaan. Perheen arvostuksesta kertoi myös se, että 27-vuotias mieshenkilö (H5) myi omistusasuntonsa ja muutti takaisin lapsuudenkotiinsa *koko perheen tulevaisuuden suunnitelmien rahoittamista* varten. Perheen arvostamisella näyttää siis olevan yhteys pitkittyneeseen vanhempien luona asumiseen.

Selviytymisen eetos luonnehtii suomalaista asumista ja koskee myös nuorten ajatusmaailmaa (Raitanen 2001, 103). Selviytymisen katsotaan olevan itsestä kiinni ja syrjäytymiseen liitetään ajatus laiskuudesta ja välinpitämättömyydestä (Saarela 1998, 38). 32-vuotias mieshaastateltava (H7) yritti löytää *kaikista helpoimman reitin*. Hän oli ollut neljä vuotta tekemättä mitään. Jos noin 30-vuotias nuori ei asu omassa taloudessa tulee siihen olla perusteltu syy (Salonen 2003, 45). Mies (H7) perusteli tilannettaan masennuksella. Asumistilanteeseen voi siis vaikuttaa myös mielenterveydelliset syyt. 29-vuotias mieshenkilö (H6) asui vanhempiensa luona oman *elämänhallinnan puutteen* takia:

Elämäntilanne sekasin tai jotain... Itsenäistymisprosessi... Varmaan asiat oli vähän, vähän retuperällä. Ei ehkä sit ollu hyvä lähtee yksin asuu siinä tilanteessa. (H6, 29 vuotta)

Mies (H6) kertoi olleensa *retuperällä*. Lapsuudenkodista lähdön voidaan myös katsoa tapahtuvan liian aikaisin jos lähtö pelottaa (Salonen 2003, 43). Pelko tuli ilmi haastatelllessani naista (H3), joka asui vuoden itseksensä opintojen takia. Hän palasi lapsuudenkotiinsa:

[...] Oli se sillein aika outoo asuu yksin. Ensimmäinen puol vuotta oli silleen, et vähän pelotti ja... Sillein niinku yksin asuminen. [...] Sit niinku silleen uus paikkakunta. Se ehkä vähän silleen hirvitti. Ku ei tuntenu ketään sielt ni... Kyl mä halusin sit tulla viel kotiin, ku ei ollu sillein opiskelusta vielä mitään tietoo. (H3, 22 vuotta)

Vastoin Raitasen (2001) näkemystä, ikä voi määrittää lapsuudenkodista lähtöä. Vanhempien luota ollaan liian nuoria lähtemään jos yksinasuminen pelottaa. Junton (2002, 105) mukaan myös väliaikainen asuminen voi luoda turvattomuutta. Nainen (H3) oli tietoinen siitä, että asuminen opiskelija-asunnossa oli väliaikaista.

Junto (2008, 11) toteaa, että nuorelle koti voi toimia tukikohtana, josta lähdetään muualle. Haastatteluissa tämä tuli ilmi 22-vuotiaan naishenkilön (H3) kohdalla. Nainen palasi opintojen jälkeen kotiin miettimään, mitä hän haluaa opiskella jatkossa. Lapsuudenkodista muuttaminen ei siten välttämättä ole ainutkertainen tapahtuma (ks. esim. Wyn & White 1997, 96). Ilmosen, Hirvosen ja Mannisen (2005, 25–26) mukaan itsenäisesti asuvista nuorista 26 prosenttia on jossakin vaiheessa muuttanut takaisin vanhempien luokse. Vuonna 2010 luku oli 17 prosenttia (Kupari 2011, 19). Syyt takaisinmuutoille ovat ongelmaperäisiä tai käytännöllisiä. Ongelmaperusteisiin syihin liittyvät esimerkiksi taloudelliset syyt ja parisuhteen päättymisen (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 25–26). Takaisinmuuttoihin vaikuttaa kuitenkin yleensä käytännölliset syyt, joita ovat esimerkiksi opiskelujen päättymisen tai paikkakunnan vaihtaminen uuden työpaikan myötä (Kupari 2011, 19). Käytännöllisiin syihin voisi myös liittää asunnon myynnin tai omakotitalon rakentamisen, jotka tulivat esille haastatteluaineistossani. Esimerkiksi 27-vuotias mies (H5) muutti takaisin lapsuudenkotiinsa omistusasunnon myymisen takia. Perheellä oli aikomus rakentaa miehelle ja hänen siskolleen tulevaisuudessa omakotitalot:

[...] Nii sit mä muutin kotii takas. Ihan, ei ollu mitenkää taloudellisia syitä [viitaten omaan taloudelliseen tilanteeseensa] tai tämmösiä kemiallisia tai henkilökohtaisia syitä. Ei mitään kolmatta pyörää [tyttöystävä] siinä mankumassa. Ihan perusjärjestelykysymyksiä. (H5, 27 vuotta)

Lapsuudenkotiin jäämiseen tai sinne paluuseen johtaneita tekijöitä voi olla useita. Tilanteet voivat olla esimerkiksi taloudellisten tai henkisten tekijöiden sanelemia, mutta ne ovat perusteltuja ja yleisesti hyväksytyjä tekijöitä. Tekemissäni haastatteluissa kuitenkin ilmeni, että nuorten asumista määrittää enemmänkin elämäntilanne kuin esimerkiksi kulutuksen ylläpitäminen tai taloudelliset tekijät. Mahdollisuus asua vanhempien luona pitempiaikaisesti voi olla nuorelle hyvä

ratkaisu. Seuraavaksi tarkastelen tarkoittaako asuminen vanhempien kanssa vuokranmaksuja ja kotitöitä.

Kodin kustannuksiin osallistuminen

Nummisen (2010) mukaan vuokraa vanhemmilleen asumisestaan maksaa vain yksi kahdestakymmenestä 18–29-vuotiaista nuorista aikuisista. Puolet tutkimuksen nuorista eivät maksaneet kotona asumisestaan mitään (mt.). Haastattelemani nuoret aikuiset eivät maksaneet vanhemmilleen asumisestaan vuokraa. Kodin kustannuksiin osallistuminen oli vähäistä. Kotitöiden (erityisesti pyykinpesun, siivouksen ja pihatöiden) tai ruuan ostamisen ajateltiin toimivan ikään kuin vuokran korvikkeena. Myös koiran ulkoiluttaminen mainittiin toimivan vuokran vastineena. 22-vuotias nainen (H3) kertoi tekevänsä viikonloppuisin ruuat *eikä kenelläkään muulla ole asiaa pyykitupaan*. Omassa taloudessa asuva mieshenkilö (H6) sanoi *korvaavansa ja hyvittävänsä* asumistaan vanhempiensa luona nyt *ulko- ja remonttihommin*. 27-vuotias mies (H5) mainitsi käyneensä tekemässä lumityöt vanhemmillaan, vaikka asui hetken omassa taloudessa:

[...] No muutenki silloin ku mä asuin omassa kämpässä nii mähän kävin aina tekemässä kaikki lumityöt ja tommoset siellä. Eihän siskoa velvotettu mitenkään, sillähän oli kaikki lapset ja muut tekosyyt. Lapsi on hyvä tekosyy.
[...] (H5, 27 vuotta)

Mies (H5) kävi tekemässä lumityöt omasta aloitteestaan. Haastateltavat myös kertoivat vanhempien vaativan kotitöitä. 26-vuotiaan naishenkilön (H4) isä vaati häntä usein siivoamaan. Naishenkilön ei kuitenkaan tarvinnut siivota, koska hänen äitinsä piti siivoamisesta.

Nummisen (2010) raportin mukaan suuri osa nuorista aikuisista oli sitä mieltä, ettei vanhempien luona asumisesta tulisi maksaa mitään. Tämä tuli ilmi haastatelllessani takaisin lapsuudenkotiinsa muuttanutta miestä (H5). Hänen mielestään vanhemmat eivät saaneet periä lapseltaan lapsuudenkodissa asumisesta mitään:

[...] En mä koe et mun velvollisuuskään oo maksaa mitään. Ei vanhempien, vanhempien ei pidäkään pyytää lapsilta mitään rahallista tai muuta tai muita hyödykkeitä periä. [...] Jos ei oo tarvetta ni silti niinku lypsetään silt lapselta

[...] ni se on mun mielestä ihan järjetöntä. [...] Et iällä ei mun mielest sil asial oo merkitystä, että pyydetään lapselta jotain. [...] (H5, 27 vuotta)

Haastateltavien nuorten mukaan vanhemmat eivät vaatineet heitä osallistumaan kotitalouden kuluihin. Nuorten ei täytynyt maksaa edes ruuasta paitsi satunnaisesti halutessaan. Herää epäily siitä, että maksavatko vanhemmat käytännössä kaiken. Onko vaarana, että nuorille jää vääristynyt kuva talouden hoidosta? Haastattelujeni perusteella nuoret näyttivät kuitenkin osaavan hoitaa talouttaan. Myös työtön mieshenkilö (H7) kertoi oppineensa nuoruuden virheistään. Hän laski tarkasti, mihin rahat riittävät.

4.3 Asumisen väliaikaisuus

Nuoret muuttavat lapsuudenkodistaan esimerkiksi perustaakseen oman perheen, opintojen tai työn perässä. Kuparin (2011, 27; 57) mukaan yleisin syy muuttaa pois lapsuudenkodista on halu itsenäistyä. Haastattelemani henkilöt olivat tietoisia siitä, että lapsuudenkodissa asuminen oli heille vain *väliaikainen* ratkaisu:

Ku sitten näillä varoilla ja muilla järjestelyillä ruvetaan todennäköisesti rakentamaan seuraavaa kiinteistöä. Sen takii mä ainakin koen tän väliaikaiseksi. En mä tähän oo niinku kotiutumassa. Niinku nois laatikoist näkee. (H5, 27 vuotta)

Mieshenkilön (H5) kohdalla lapsuudenkodista lähtö voisi tapahtua, kun omistusasunto valmistuisi. Muutto lapsuudenkodista oli haastateltavien mielessä ja se toteutuisi, kun esimerkiksi opinnot suoritettaisiin loppuun. 20-vuotias nainen (H1) kertoi: ”*No tota mä oon ajatellu, et viimeistään muutan pois, ku mä valmistun tästä koulusta.*” Muutto mainittiin tapahtuvan myös silloin, kun rahaa olisi tarpeeksi tai sopiva omistus- tai opiskelija-asunto löytyisi.

Myös *henkinen kestävyys* mainittiin lapsuudenkodista lähtemisen syyksi. Haastateltavat 20- ja 26-vuotiaat naiset (H1, H4) ja 21-vuotias mies (H2) mainitsivat, että he eivät pysty asumaan vanhempiansa kanssa kauempaa kuin alun perin oli suunniteltu. Nainen (H1) kertoi:

Mä en henkisesti kestä kauempaa. [...] Kyl mä niinku haluisin muuttaa omilleni. Päästä tavallaan alottaa ihan omaa elämää. Et päästä päättää omista

asioista eikä tarte vastata kellekään yhtään mistään menoista. Saa mennä ja tulla ku haluu ja päätyy jonneki, vaikka yöks, miten päin vaan. Päästä irti niinku tiiätsä niinku teineydestä ja kotona asumisesta. Pääsee alottaa omaa elämäänsä. (H1, 20 vuotta)

Naishenkilö (H1) kuvasi lapsuudenkodista muuttamista tietyn ikävaiheen loppumisena. 21-vuotias mieshaastateltava (H2) halusi *lentää pois jo pesästä*. Kaksi haastateltavista vertasi lapsuudenkotiä linnunpesään. Tarkastelin internetissä kirjoituksia vanhempien luona asumisesta ja vertaus lintuihin tuli jälleen esille. Keskustelusivulla (Suomi24 2012) kirjoitettiin: ”Eihän linnutkaan palaa enää syömään äidin oksennusta sen jälkeen, kun ne ovat oppineet lentämään.” Takaisin lapsuudenkotiinsa muuttaneet 26-vuotias nainen (H4) ja 27-vuotias mies (H5) suhtautuivat kuitenkin vanhempiensa luona asumiseen hyvin. Toisaalta he totesivat, että asuminen lapsuudenkodissa oli vain *tilapäistä*.

Syynä lapsuudenkodista muuttoon voi olla asunnon ahtaus. Kuitenkin näyttää siltä, että pakottavat syyt muuttoon ovat harvinaisia. Tavallinen syy muuttoon on esimerkiksi muutto yhteen tyttö- tai poikaystävänsä kanssa. (Ilmonen, Hirvonen & Manninen 2005, 6; 23; 46–48.) Kuusi seitsemästä haastateltavasta nuoresta oli sinkkuja (H1, H3, H4, H5, H6, H7). Voisiko olla, että seurustelusuhteen puuttumisen takia heillä ei ole ollut kiire muuttaa pois vanhempiensa luota?

Haastattelemiä nuoret kokivat, että vanhemmat suhtautuivat myönteisesti heidän asumiseensa lapsuudenkotona. 20-vuotias nainen (H1) kertoi asumisestaan: ”*Kyl ne nyt varmaan niinku toivoo, et mä asuisin mahdollisimman pitkää kotona.*” Pientä nahistelua mainittiin esimerkiksi väärin täytetystä tiksikoneesta, mutta siitäkin selvittiin. 27-vuotias mies (H5) koki, että hän toi taloon eloa:

[...] Mäkin olin vähän sielänsä, et sit oli vähän elämääkin siinä talossa. Niin ku sinänsä, että en mä usko, että ne koki sitä mitenkään ahdistavaksi sitä tilannetta. [...] (H5, 27 vuotta)

Toisaalta myös vanhemmat olivat tietoisia tilanteen *väliaikaisuudesta*, mikä voi osaltaan vaikuttaa tilanteen kokemiseen myönteisenä. Haastatellut sanoivat olevansa tulevaisuudessa valmiita itse vanhempina majoittamaan pidemmäksi aikaa varttuneet lapsensa jos tarve niin vaati. Ovathan nuoret itsekin asuneet varttuneeksi asti omien

vanhempiensa luona. Kuten 29-vuotias mies (H6) totesi: ”*Jossain mieles tietysti, ku on ite asunu ni hyväksyy paremmin.*” Ehtona omien lapsien majoittamiselle oli kuitenkin toimeliaisuus. Vanhempien luokse jääminen tulee perustella hyväksyttävien syin (ks. esim. Salonen 2003, 44). Lapsuudenkotiin sai nuorten aikuisten mielestä jäädä esimerkiksi opiskelujen tai asunnon etsimisen takia:

[...] Se riippuu tällasesta taloudellisesta tilanteesta ja ymmärrän hyvin, että opiskelija halua asuu kotona mieluummin, ku jossain pikku solussa. Tai sit jos on tällänen tilapäinen, et on muuttanu toiseen kaupunkiin ja ettii asuntoo ni...
Kyllä varmasti saa asua. (H4, 26 vuotta)

Naishenkilö (H4) totesi jälleen asumisen olevan *tilapäistä*. Väliaikaisuuden leima tekee asumisen hyväksyttävämmäksi (Salonen 2003, 45). Asumistilanne vaatii sekä nuorilta että vanhemmilta joustamista, mutta tiettyyn rajaan asti. Asuminen lapsuudenkotona hyväksytään, kunhan siihen on perusteltu tarve. Haastattelemani nuoret pystyivät perustelemaan asumistaan. Nuori saattoi jopa kokea tekevänsä vanhemmilleen palveluksen *viihdyttämällä vanhuksia*.

5 Johtopäätökset

Tarkastelin tutkielmassani lapsuudenkodissa asuvien nuorten aikuisten kulutuskäyttäytymistä ja suhdetta rahaan sekä säästämiseen. Selvitin myös henkilöiden kokemuksia itsenäisyydestä, asumistilanteeseen johtaneita tekijöitä ja lapsuudenkodista poismuutton ajankohtaa. Tekemissäni haastatteluissa ilmeni, että lapsuudenkodissa asuvien nuorten elämäntilanteet olivat erilaisia, ja ne määrittivät asumista.

Johtopäätökset -luvussa pohdin lyhyesti luvussa 1.3 esitettyjen tutkimuskysymyksien vastauksia. Tämän jälkeen kokoon yhteen teoria- ja haastatteluaineistojen pohjalta muodostuneet keskeiset ajatukseni sekä tarkastelen tutkimusprosessin tuloksena esille nousseita ideoita jatkotutkimukselle. Kerron myös tutkielman ajankohtaisuudesta ja omasta mielenkiinnostani tutkimusaiheeseen.

Maltillinen kulutuksen kohdistaminen itseensä ja neutraali suhtautuminen rahaan

Haastattelemiani nuoret aikuiset puhuivat kulutuksestaan avoimesti ja myönsivät käyttävänsä rahaa välillä myös turhuuksiin. Nuorten kulutuspuheessa oli myös nautinnon sävyjä. Kulutusta ei kuitenkaan suoraan ilmaistu nautinnollisena (ks. myös Autio 2006). Turhiksi ostoksiksi mainittiin samoja arkisia asioita, jotka koettiin nautintoa tuottavina. Näitä olivat ruoka, vaatteet, hiustuotteet, alkoholi ja DVD-elokuvat. Ehkä turhuuksien ja nautinnon välistä rajaa kuvaa liiallisuus: turhuuksiksi luokiteltiin asioita, joita ostettiin liikaa. Autio (2006) toteaa, että nykypäivän nuoret eivät jatkuvasti etsi mahdollisuuksia tuhlailla rahaa. ”Entisaikojen” luksustuotteet, kuten ulkomaanmatkailu ja merkkituotteet ovat kuitenkin tulleet osaksi nuorten ajattelutapaa (ks. Strand & Autio 2010). Tämä tuli esille myös haastateltavieni puheista.

Naisten on perinteisesti ajateltu käyttävän rahaa vaatteisiin ja kosmetiikkaan, kun taas miesten tekniikkaan ja urheilu- ja harrastevälineisiin (ks. esim. Wilska 2002a). Haastattelujeni perusteella sukupuolten väliset erot kuluttamisessa eivät olleet suuria. Myös mieshenkilöt puhuivat vaatteiden ostamisesta. Sukupuolten väliset roolit ovat siis lähentyneet toisiaan (ks. myös Autio 2006). Joitakin perinteisiä rooleja oli

kuitenkin näkyvillä haastateltavien kuluttajakäyttäytymisessä. Haastattelemani naishenkilö (H1) otti puheeksi ympäristöasiat, ja opiskelevat tai työttömät mieshaastateltavat (H2, H6, H7) puhuivat puolestaan roolisidonnaisesti alkoholin käytöstä.

Lapsuudenkotona asuvat nuoret pystyivät pitämään yllä haluamaansa kulutustapaa tai ainakin puhumaan siitä, millaista sen tulisi olla. Tätä edesauttoi mahdollisesti lapsuudenkotona asuminen. Haastattelemieni nuorten kulutuksen voisi sanoa olevan näkyvää, koska se suuntautui itseen eikä esimerkiksi perheeseen tai kodin sisustamiseen. Myös kokopäiväisesti opiskelevat nuoret (H1, H2, H6) puhuivat kuluttamisesta, vaikka heillä ei ollut samalla tavalla varaa kuluttaa kuin kokopäivätyössä käyvillä nuorilla (H4, H5). Nuorten kulutusmahdollisuuksia rajoittivat työttömyys ja asunnon- tai autonhankinta. Kulutustottumuksiin vaikutti myös nuoren ikä. Lähelle 30. ikävuotta ehtineet tai sen ylittäneet nuoret (H6, H7) eivät mielestään kuluttaneet niin paljon kuin nuorempana.

Nuoret pyrkivät elämään rajallisten resurssien kanssa (ks. esim. Peura-Kapanen 2005). Nuoria koskevissa tutkimuksissa nuorten kulutuspuheissa on tullut esille kulutuksen rajoittaminen ja elämästä tinkiminen. Kun nuorten rahat ovat lopussa, tingitään esimerkiksi syömisestä. (Peura-Kapanen 2005, 30–31; Peura-Kapanen & Lehtinen 2011, 12.) Eläminen mahdollisesti niukkojen resurssien kanssa näytti onnistuvan myös haastattelemillani nuorilla. Esimerkiksi työtön 32-vuotias mieshenkilö (H7) pärjäs arjessaan ja ajatteli tulevaisuudestaan myönteisesti.

Tutkielmani nuoret aikuiset eivät joutuneet maksamaan vanhemmilleen asumisestaan mitään, joten rahaa jäi enemmän omaan käyttöön. Kun vuokraa ei makseta, lapsuudenkodissa asuvien nuorten voisi ajatella käyttävän enemmän rahaa mielihyvähakuisen kulutukseen. Näin ei näyttänyt kuitenkaan tapahtuvan. Nuoret saattavat näyttäytyä välillä holtittomina rahankäyttäjinä (ks. esim. Strand & Autio 2010, 35). Haastattelemani nuoret käyttivät rahaansa varsin järkevästi. He suhtautuivat varauksellisesti esimerkiksi luottokortteihin. Tässä ilmentyy nuorten pyrkimys rakentaa itsestään rationaalinen kuluttaja (ks. myös Autio 2006). Yksi haastateltavista oli selkeästi harkitseva kuluttaja. Nainen (H3) laittoi äidiltään saamat taskurahat säästöön, vaikka hän kävi töissä. Aution (2006) mukaan harkitsevalla kuluttajalla säilyy juuri kontrolli ja pidättyväisyys.

Näyttää siltä, että lapsuudenkotona asuvilla nuorilla on piirteitä nautiskelevasta elämäntyylistä. Jos nuori ei pystynyt kuluttamaan nautiskellen, hän kuitenkin pystyi unelmoimaan ja kertomaan toiveistaan (ks. myös Strand & Autio 2010). Unelmointia ei koettu uhkana harkitsevassakaan kuluttajuudessa.

Rahaa voidaan laittaa sivuun tulevaisuudessa tapahtuvaa hankintaa tai tapahtumaa varten, jolloin kyseessä on tavoitteellinen säästäminen (Autio 2006, 92). Nuoret pitivät säästämistä tärkeänä, mutta varsinaisia säästäjiä joukossa oli kaksi (H3, H4). Enää ei ole itsestäänselvyys, että säästöt käytetään asunnon hankintaan (Niska 1996, 64). Pienituloisille ja päätoimisesti opiskeleville nuorille säästäminen ei luonnollisesti ollut ajankohtaista eikä ehkä mahdollistakaan, kun taas työssäkävälle 26-vuotiaalle naiselle (H4) säästäminen ensiasuntoon oli ajankohtaista. Työssäkävä 22-vuotias nainen (H3) säästi omaan autoon. Rahaa saattoi jäädä säästöön myös huomaamatta. Tähän vaikutti lapsuudenkodissa asumisen lisäksi työssäkäynti.

Zelizerin (1997) mukaan rahalla tulee olemaan yhä suurempi rooli ihmisten elämässä. Haastateltavat nuoret kertoivat avoimesti raha-asioistaan, mutta heidän elämänsä ei pyörinyt rahan ympärillä. Myös rahakeskeistä elämäntyyliä ihannoinut nuori (H7) oli oppinut virheistään, eikä raha ollut hänelle enää kaikki kaikessa. Haastateltavat henkilöt suhtautuivat rahaan neutraalisti. Raha helpotti heidän elämäänsä, mutta elämässä oli myös tärkeämpiä asioita.

Haastattelemi nuoret pyrkivät rahoittamaan omat menonsa. Tämä voi vaikuttaa itsenäisyyden kokemukseen myönteisesti, vaikka he asuivatkin vanhempensa luona. Nuorten mielestä heidän ei tulisi maksaa asumisestaan vuokraa (ks. myös Numminen 2010). Haastateltavat kuitenkin korvasivat asumistaan kotitöillä, ruuan ostolla ja sen laitolla sekä *remontti-* että *ulkohommin*.

Aiemmin mainitsin lapsuudenkodissa asuvien nuorten elämää kuvastavan nautinnollisuuden tai siitä unelmoimisen. Haastateltavat nuoret myös jakoivat joitakin samoja arvoja vanhemman ikäluokan kanssa, kuten järjellisen rahankäytön ja omavaraisuuden ihannoimisen (ks. myös Autio 2006). Varsinaista säästäväisyyden ihannointia ei kuitenkaan tullut esiin haastatteluissa.

Kasvava itsenäisyyden kokemus

Useiden tutkimusten (ks. esim. Salonen 2003) mukaan vanhempien luona asuva nuori ei voi olla täysin itsenäinen ennen kuin hän on muuttanut omilleen. Aluksi olin varma ristiriidasta: haastatteleman vanhempien luona asuvat nuoret aikuiset olivat mielestään itsenäisiä. Päätin lähestyä asiaa toiselta kannalta. Kysyin, miten nuoret ja miten muut suhtautuivat lapsuudenkodissa asumiseen. Kysymys toi tilanteeseen uuden näkökulman ja aiemmin itsenäisiltä vaikuttaneet nuoret tuntuivatkin nyt olevan epävarmoja tilanteestaan. Nuorilla oli kuitenkin kokemusta itsenäisyydestä ja hetkellisestä erosta vanhemmistaan esimerkiksi opiskelijavaihdon johdosta. Nämä kokemukset saattoivat lujittaa tuntoa itsenäisyydestä. Omassa taloudessa asuva mieshenkilö (H6) tarkkaili itsenäisyyttään eri tavalla. Lapsuudenkotona asuminen oli miehelle *tekoitsenäisyyttä*, ja hän koki olevansa itsenäinen vasta omassa taloudessaan asuessaan.

Nuorille on tavallista ja sallittua turvautua välillä vanhempiensa taloudelliseen apuun. Varsinkin lapsuudenkotoaan poismuuttaneet nuoret saattavat turvautua vanhempiensa apuun (Salonen 2003, 49; 64–66). Vanhempien luota poismuuttaneet nuoret ovat siis itsenäisiä, mutta silti osittain riippuvaisia (Junto 2002, 105). Kutsuisin tilannetta tasavertaiseksi: myös lapsuudenkotona asuvat nuoret ovat itsenäisiä ja silti osittain riippuvaisia. Voisiko molemmat tapaukset katsoa itsenäisiksi omalla tavallaan? Kysymys itsenäisyydestä ei siis ole yksiselitteinen. Haastatteleman nuoret ovat osittain itsenäistyneet, mutta heidän tulee vielä itsenäistyä lapsuudenkodistaan. Lapsuudenkodista itsenäistyminen tapahtuu, kun henkiset ja taloudelliset resurssit ovat hyvät. Haastatteleman nuoret aikuiset kulkevat varovaisin askelin kohti ”lopullista” itsenäisyyttä.

Elämäntilanne asumista määrittävänä tekijänä

Tutkielmasta tekee ainutlaatuisen se, että tekijöitä, jotka saavat nuoren aikuisen jäämään asumaan lapsuudenkotiinsa, on tutkittu vähän. Useat tutkimukset esittävät syitä lapsuudenkotoa pois muutolle (ks. esim. Kupari 2011). Varttunutta nuorta saatetaan pitää laiskana, jos hän ei muuta lapsuudenkotoaan. Jääminen on perusteltava, ja siihen on oltava oikeutettu syy. (ks. Salonen 2003.) Lapsuudenkotona asumiseen johtaneita tekijöitä on useita. Useiden tutkimusten mukaan vanhempien

luona asutaan juuri sen edullisuuden vuoksi (ks. esim. Kupari 2011, 18). Haastattelujeni perusteella lapsuudenkotiin jääääänkin asumaan erityisesti elämäntilanteisiin liittyvien tekijöiden johdosta. Asuminen koettiin nuorten ja vanhempien mielestä järkevänä enemmänkin elämäntilanteeseen kuin taloudellisiin tekijöihin peilattuna. Perusteena lapsuudenkodissa asumiselle kulutustyylin ylläpitäminen näytti vaikuttavan elämäntilannetta vähemmän.

Lapsuudenkodissa asumista edesauttoi kodin riittävä koko. Nuoret kertoivat vanhempiensa luota löytyvän tilaa. Lapsuudenkodissa asumista perusteltiin lisäksi iällä. Liian aikainen muutto herätti haastattelemallani naishenkilöllä (H3) pelkoa. Lapsuudenkotona asumiseen vaikutti lisäksi nuorten luonne ja kyky sopeutua tilanteisiin. Vanhempien kanssa oli tultava toimeen. Kun perhe koettiin tärkeäksi, se edesauttoi lapsuudenkotiin jäämistä. Asumiseen vaikuttivat myös henkilön psyykkiset ja *elämänhallinnalliset* tekijät. Lapsuudenkodista onkin ehkä syytä muuttaa vasta, kun nuori tuntee olevansa siihen valmis. Nuoret perustelivat vanhempien luona asumista myös vanhempien haluamisena. Haastateltava nuori (H5) saattoi kokea tuovansa iloa kotiin.

Vanhempien luona asuttiin myös työttömyyden, omistusasunnon myymisen, asunnon etsimisen, pääoman kartuttamisen ja opiskelun johdosta. Lapsuudenkotiin jäätiin tavallista pidemmäksi aikaa myös ulkomaanmatkailun takia. Syynä muuton viivästymiseen saattoi olla myös tietynlainen hedonismien ylläpitäminen. Vanhempien luokse jäääään asumaan, jotta nuoren ei tarvitse kituutella tai ottaa riskiä kituuttelusta. Beckin (1992) mukaan modernia yhteiskuntaa kuvaa lisääntynyt yksilöllisyys ja vastuu. Perhesuhteisiin liittyvät traditiot muuttuvat tai hajoavat. Tulevaisuus voi näyttää pelottavalta. (mt.) Ei siis ihme, että epävarmuuden tunnetta halutaan lieventää tavalla tai toisella. Lapsuudenkodissa asuttiin, koska se oli eräänlaista *riskien hallintaa* (ks. myös Beck 1992). Vanhempien luona asuminen voi helpottaa henkilön taloudellista ja henkistä ahdistusta.

Nuorten lapsuudenkodista lähteminen

Lapsuudenkodista lähdön ikä on kulttuurisidonnainen. Suomessa vallitsee individualistinen perhemalli, jonka mukaan aikainen lähtö vanhempien luota on normaalia. Lähtö sijoittuu noin 20. ikävuoden paikkeille. (Salonen 2003, 35–36.)

Tavallisesti lapsuudenkodista muutetaan pois esimerkiksi oman perheen perustamisen, opintojen tai työn johdosta. Yksiselitteistä vastausta lapsuudenkodista lähdön aikaistumiselle tai myöhentymiselle ei ole. Kuitenkin tilastojen mukaan lapsuudenkodista lähdön suunta on hitaasti aikaistumassa (ks. esim. Juntto 2002). Mielenkiintoista on, että kyseessä on pohjoismainen ilmiö. Esimerkiksi Espanjassa ei välttämättä tarvitse miettiä, onko normaalia asua yli 20-vuotiaana lapsuudenkotona.

Havaintoja ja ajatuksia tutkielmani pohjalta

Nuoret muodostavat niin koulutuksen, työssäkäynnin, kuluttamisen, taloudellisen aseman kuin asumisen osalta heterogeenisen ryhmän (ks. esim. Wilska 2001). Näin myös lapsuudenkodissa asuvia nuoria aikuisia on haasteellista luokitella tiettyyn ryhmään kuuluvaksi. Nuorilla on erilaisia elämäntilanteita, vaikka he asuvat vanhempiensa luona. Haastattelemiini nuoret erosivat toisistaan muun muassa iän, sukupuolen, koulutus- ja tulotason suhteen. Myös nuorten perustelut lapsuudenkotona asumiselle vaihtelivat. Nuoria kuitenkin yhdistävät tietyt tekijät. He pyrkivät tekemään elämästään mahdollisimman mielekäästä, vaikka asumis- tai elämäntilanne ei välttämättä olisi ollut haastatteluhetkellä nuorten mielestä paras mahdollinen. Nuoret aikuiset halusivat nauttia elämästä, vaikka tulot eivät välttämättä antaneet siihen mahdollisuuksia. Näin vanhempien luona asuminen mahdollistaa rahan käytön omiin tarpeisiin ja haluihin.

Koska nuoret ovat erilaisia, on myös eri tekijöitä, joiden takia tietyt nuoret jäävät asumaan vanhempien luokse pidemmäksi aikaa. Lapsuudenkodissa asuminen perustuu harkittuun tai tiedostomattomaan vapaaehtoisuuteen. Asumistilanteeseen vaikuttavat tekijät eivät ole pelkästään taloudellisia. Tekijät perustuvatkin enimmäkseen elämäntilanteisiin, jotka vaihtelevat. Omasta hyvinvoinnista halutaan pitää huolta ja eläminen omassa taloudessa halutaan pohjustaa mahdollisimman hyvin, jotta eläminen sujuisi mutkitta ja turvautusti. Taustalla on ajatus yksin asumisen ihanuudesta, mutta vanhempiin halutaan silti pitää yhteyttä muuton jälkeen. Lapsuudenkotona asumisen aikana ei lorvailla, vaan silloin hankitaan taitoja, jotka edesauttavat asumista yksin.

Vanhempien kanssa täytyy siis tulla toimeen, jotta lapsuudenkotiin voi jäädä asumaan pidemmäksi aikaa. Kotiin jäämisen syynä yksin asumisen pakko näyttää

olevan väistynyt (ks. myös Ilmonen, Hirvonen, Manninen 2005, 47). Haastattelemieni nuorten lapsuudenkodissa asumista leimasi *väliaikaisuus*. Se teki asumisesta hyväksyttävämpää niin nuorten itsensä kuin muidenkin ihmisten mielestä. Nuorten mukaan vanhempia helpotti tieto siitä, että kotona asuminen oli *tilapäistä*. Tieto tilanteen tilapäisyydestä voi vaikuttaa kotona viihtymiseen. Vanhempien kanssa on helpompi elää jos taustalla on ajatus omaan kotiin muuttamisesta. Haastattelemanuoret ovat matkalla kohti aikuisuutta ja lopullista itsenäistymistä. Reitti ei ole suoraviivainen. Matkaa tukee nuoren aikuisen vanhemmat ja lähipiiri, joten nuoren valinta koskien asumista ei välttämättä ole pahin mahdollinen.

Jatkotutkimukselle on tarvetta. Aiheen syvällisempi tarkastelu kiinnostaa minua tutkijana. Haastattelemalla vanhempia saataisiin heidän näkökulmansa tilanteeseen. Tutkielmani haastatteluista nousi esiin käsite *tekoitsenäisyys*, joten kokemuksia itsenäisyydestä olisi mielenkiintoista tutkia tarkemmin. Lapsuudenkotona asumista on myös mahdollista vertailla kansainvälisesti. Esimerkiksi Salosen (2003) pro gradu -tutkielma tarkastelee individualistisen ja familistisen kulttuurin nuoria ja käytäntöjä lapsuudenkodista lähdössä. Olisi kiehtovaa vertailla tekijöitä, jotka saavat nuoret jäämään lapsuudenkotiin asumaan kummassakin kulttuurissa. Tähän voisi liittää myös tarkastelun suomalaisen perhe-elämän mahdollisesta välimerellistymisestä. Lisäksi olisi kiinnostavaa toteuttaa muutaman vuoden päästä uusintahaastattelu tutkittavilleni. Missä tilanteessa he ovat tuolloin?

Tutkielmani jatkaa nuoristotutkimuksen ja kuluttajaekonomian vuoropuhelua (ks. myös Autio 2006; Kylkilahti 2012). Toivon, että voin jatkaa tätä keskustelua tieteellisen artikkelin muodossa. Innostuin aiheesta niin, että haluaisin viedä monin tavoin eteenpäin sanomaa siitä, ettei lapsuudenkotona asuvia nuoria aikuisia saa suoraan leimata ”peräkammarin pojiksi” tai ”peräkammarin tytöiksi”. Kotona asuvat nuoret voivat kokemani mukaan olla aktiivisia, omatoimisia ja päämäärätietoisia nuoria, jotka haluavat valmistautua mahdollisimman hyvin tulevaisuutta varten, kukin omalla tavallaan.

LÄHTEET

Aapola, S. & Kaarninen, M. 2003. Näkökulmia suomalaisen nuoruuden ja nuorison historiaan. Teoksessa Aapola, S. & Kaarninen, M (toim.) Nuoruuden vuosisata. Suomalaisen nuorison historia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 9–31.

Alasuutari, P. 1994. Laadullinen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Arnett, J. J. 2000. Emerging Adulthood. A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist* 55(5), 469–480.

Autio, M. & Heinonen, V. 2004. To consume or not to consume? Young People's Environmentalism in the Affluent Finnish Society. *Young – Nordic Journal of Youth Research* 12(2), 137–153.

Autio, M. & Paju, P. 2005. Johdanto — Osta itsellesi elämä? Teoksessa Autio, M. & Paju, P (toim.) Kuluttava nuoruus. Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 62, Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 32 & Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, 92–101.

Autio, M. 2006. Kuluttajuuden rakentuminen nuorten kertomuksissa. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1066 & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 65.

Beck, U. 1992. Risk society. Towards a New Modernity. London: SAGE.

Berger, P. L. & Luckmann, T. 1994. Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Tiedonsosiologinen tutkielma. Helsinki: Gaudeamus.

Bourdieu, P. 1985. Sosiologian kysymyksiä. Jyväskylä: Vastapaino.

Campbell, C. 1997. Shopping, Pleasure and the Sex War. Teoksessa Falk, P. & Campbell, C (toim.) The shopping experience. London: SAGE Publications, 166–176.

Dunderfelt, T. 2011. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. Helsinki: WSOYpro Oy.

- Ehrnrooth, J. 1998. Intuitio & analyysi. Teoksessa Mäkelä, J (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 32–33.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2008. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Finanssialan keskusliitto. 2009. Nuorten rahankäyttötutkimus. Tutkimusraportti. Kesäkuu 2009.
- Gabriel, Y. & Lang, T. 2006. The Unmanageable Consumer. London: SAGE.
- Heikkilä, O. 2010. Hedonistinen kulutus taloudellisessa taantumassa. Aalto-yliopisto. Markkinoinnin maisterin tutkielma.
- Heinonen, V. 1998. Talonpoikainen etiikka ja kulutuksen henki. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Heinonen, V. 2005. Kulutusyhteiskunnan ja kulutuksen yhteiskunnallisen sääntelyn muotoutuminen Suomessa. Teoksessa Heinonen, V., Raijas, A., Hyvönen, K., Leskinen, J., Litmala, M., Pantzar, M., Römer-Paakkanen, T. & Timonen, P (toim.) Kuluttajaekonomia. Kotitalous ja kulutus. Porvoo: WSOY, 47–68.
- Heinonen, V. 2007. Mainonta, brandit ja nuoret: kamppailua nuorten huomiosta kulutuskulttuurissa. Nuorisotutkimus 3/2007, 36–52.
- Heinonen, V. 2008. Muutoksia suomalaisten vapaa-ajan viettämisessä – kotisohvalla, yhteisöissä ja matkailuelämyksissä. Kulutustutkimus.Nyt 2(1), 2–23.
- Helve, H. 2012. Valmistu töihin – Mihin? Nuoret matkalla koulutuksesta työelämään. Nuorisofoorumi 2012. Helsinki: Katja Laurén & Taloudellinen tiedotustoimisto.
- Hirsjärvi, S. 1981. Aspects of consciousness in child rearing. Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1995. Teemahaastattelu. Helsinki: Yliopistopaino Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hoikkala, T. 1989. Nuorisokulttuurista kulttuuriseen nuoruuteen. Helsinki: Gaudeamus.

Hoikkala, T. 1993. Katoaako kasvatus, himmeneekö aikuisuus? Aikuistumisen puhe ja kulttuurimallit. Helsinki: Gaudeamus.

Huttunen, K., Autio, M. & Strand, T. 2010. Sukupolvien kamppailu kulutuksen ihanteista. Teoksessa Anttila, A-H., Kuussaari, K. & Puhakka, T (toim.) Ohipuhuttu nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 105–118.

Hämäläinen, U. 2004. Nuorten tulojen ja toimeentulon palapeli. Helsinki: Eläketurvakeskus & Kansaneläkelaitos & Palkansaajien tutkimuslaitos.

Ilmonen, M., Hirvonen, J. & Manninen, R. 2005. Nuorten asuminen 2005. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Jallinoja, R. 1984. Perhekäsityksistä perhettä koskeviin ratkaisuihin. Teoksessa Haavio-Mannila, E., Jallinoja, R. & Strandell, H (toim.) Perhe, työ ja tunteet. Ristiriitoja ja ratkaisuja. Juva: WSOY, 37–110.

Jallinoja, R. 1991. Moderni elämä: Ajankuva ja käytäntö. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Jallinoja, R. 2009a. Perhe yhdessä vapaa-aikana. Teoksessa Liikkanen, M (toim.) Suomalainen vapaa-aika: Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 49–80.

Jallinoja, R. 2009b. Vieras perheessä: suhteen hahmotus. Teoksessa Jallinoja, R (toim.) Vieras perheessä. Helsinki: Gaudeamus, 11–31.

Juntto, A. 2002. Itsenäistymisen hinta. Asuntopolitiikka ja nuorten asuminen 1960-luvulta 2000-luvulle. Teoksessa Silvennoinen, H (toim.) Nuorisopolitiikka Suomessa 1690-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 29 & Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 25, 105–119.

Juntto, A. 2008. Mitä on muistettava asuntoa valittaessa? Teoksessa Nordlund, M (toim.) Katse kotiin -tietoa toimivasta asumisesta. Invalidiliiton julkaisuja, osa 36. Invalidiliitto Ry, 10–15.

Kangas, O. & Ritakallio, V-M. 1996. Eri menetelmät – eri tulokset? Köyhyyden monimuotoisuus. Teoksessa Kangas O. & Ritakallio V-M (toim.) Kuka on köyhä? Köyhyys 1990-luvun puolivälin Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, tutkimuksia 65, 11–67.

Kangas, O. & Sikiö, J. 1996. Kunnan kansalaisia vai laiskoja lurjuksia? Suomalaisten käsitykset toimeentulotuen saajista. Teoksessa Kangas, O. & Ritakallio, V-M (toim.) Kuka on köyhä? Köyhyys 1990-luvun puolivälin Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, tutkimuksia 65, 107–136.

Kangas, O. & Ritakallio, V-M. 2008. Köyhyyden mittaustavat, sosiaaliturvan riittävyys ja köyhyyden yleisyys Suomessa. Sosiaali- ja terveysturvan selosteita 61. Helsinki: Kela.

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Jyväskylä: Vastapaino.

Kuoppala, M., Ritakallio, V-M. & Salmela, T. 1997. Ovatko opiskelijat köyhiä? Yliopisto-opiskelijoiden toimeentulo. Teoksessa Kangas, O. & Ritakallio, V-M (toim.) Kuka on köyhä? Köyhyys 1990-luvun puolivälin Suomessa. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 177–199.

Kupari, T. 2011. Oma kotia etsimässä. Nuorten asuminen 2010. Helsinki: Ympäristöministeriö.

Kuure, T. 2001. Perustilastoaineisto. Teoksessa Kuure, T (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuoristotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 16, Nuorisoasian neuvottelukunta, julkaisuja 19 & Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 11–49.

Kylkilahti, E. 2012. Toteuttajia, epäonnistujia ja irrottautujia – nuoruuden kulttuuriset ihanteet omaelämäkerrallisissa teksteissä. Helsingin yliopisto. Taloustieteen laitos. Maisterin tutkielma.

Lehtinen, A-R. & Leskinen, J. 2005. Irtiottoja ja riippuvuutta – velkaongelmaiset nuoret itsenäisen taloudenpidon murtomaastossa. Teoksessa Autio, M. & Paju, P (toim.) Kuluttava nuoruus. Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuoristotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 62, Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 32 & Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 92–101.

Lehtinen, A-R. & Peura-Kapanen, L. 2005. Kulutus nuorten velkaantumisen taustalla? Teoksessa Leskinen, J., Hallman, H., Isoniemi M., Perälä, L., Pohjoisaho, T. & Pylvänäinen, E (toim.) Vox consumptoris – Kuluttajan ääni. Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja 2005. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 107–120.

Lehtonen, T-K. 1999. Rahan vallassa: ostoksilla käyminen ja markkinatalouden arki. Helsinki: Tutkijaliitto.

Lähdesmäki, A. 2003. Unelmia ei voi aidata. Helsinki: Sley-kirjat Oy.

Mary, A. 2012. The Illusion of the Prolongation of Youth. Transition to Adulthood among Finnish and French Female University Students. Tampere: Tampere University Press.

Miles, S. 2000. Youth Lifestyles in a Changing World. Buckinghamshire: Open University Press.

Myllyniemi, S. 2005. Nuorisobarometri 2005. Teoksessa Wilska, T-A (toim.) Erilaiset ja samanlaiset. Nuorisobarometri 2005. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 31 & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 59. Helsinki: Opetusministeriö, 12–64.

Myllyniemi, S. 2009. Taidekohtia. Nuorisobarometri 2009. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 41 & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 97. Helsinki: Opetusministeriö.

Myllyniemi, S. & Gissler, M. 2012. Tilasto-osio. Teoksessa Pekkarinen, E., Vehkalahti, K. & Myllyniemi, S (toim.) Lapset ja nuoret instituutioiden kehyksissä. Nuorten elinolot -vuosikirja 2012. Helsinki: Nuoristotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 131, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos & Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, 23–99.

Mäkelä, K. 1998. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa Mäkelä, K (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus, 42–61.

Nikander, T. 2009. Nuoret muuttavat omilleen yhä nuorempina. Tilastokeskuksen Hyvinvointikatsaus 1/2009, 1–6.

Niska, A. 1996. Epävarmuuden aika. Nuorten asumisen muutokset 1990-luvulla. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, ympäristöministeriö & Helsingin kaupungin tietokeskus.

Numminen, A. 2010. Nuoret aikuiset: kesä 2010. Nordea & Synovate Sweden AB.

Nätkin, R. 2003. Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R (toim.) Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 16–38.

Peura-Kapanen, L. 2005. Kuluttajien rahatalouden hallinta. Helsinki: Kauppa- ja teollisuusministeriö. Rahoitetut tutkimukset 1/2005.

Peura-Kapanen, L. & Lehtinen, A-R. 2011. Nuorten taloudellinen osaaminen – määrittelyä, toimijoita, materiaaleja. Kuluttajatutkimuskeskus, julkaisuja 3/2011. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Raitanen, M. 2001. Itsenäistyminen tietää köyhtymistä. Teoksessa Kuure, T (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 16, Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 19 & Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 97–108.

Ranta, M. 2010. Taloudellinen tilanne ja elämäntyytyväisyys siirtymässä aikuisuuteen. *Psykologia* 54(05–06), 433–447.

- Reimer, B. 1995. Youth and Modern Lifestyles. Teoksessa Förmäs, J. & Bolin, G (toim.) Youth Culture in Late Modernity. Lontoo: SAGE, 120–145.
- Ritala-Koskinen, A. 2003. (Uus)perhe lapsen silmin. Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R (toim.) Perhe murroksessa, kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Helsinki: Gaudeamus, 121–139.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 9–36.
- Räsänen, P. 2000. Kulutus, postmodernismi ja elämäntapa. Teoksessa Hyvönen, K., Juntto, A., Laaksonen, P. & Timonen, P (toim.) Hyvää elämää. 90 vuotta suomalaista kuluttajatutkimusta. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus & Tilastokeskus, 82–92.
- Saarela, P. 1998. Nuorisobarometri 1/1998. Nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisuja 7. Helsinki: Opetusministeriö.
- Saarela, P. 2001. Nuorisobarometri 2001. Helsinki: Pekka Saarela ja Nuorisoasian neuvottelukunta, julkaisuja 21.
- Salonen, R. 2003. Tilaa aikuistumiseen? Lapsuudenkodista lähdön kulttuurisidonnaisuus Suomessa ja Espanjassa. Helsingin yliopisto. Sosiologian pro gradu -tutkielma.
- Siltala, P. 1992. Nuoruus. Teoksessa Niemelä, P. & Ruth, J-E (toim.) Ihmisen elämänkaari. Keuruu: Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, 91–112.
- Simmel, G. 1997. Rahan filosofia. Turku: Doroga.
- Strand, T. & Autio, M. 2010. Kauniit naiset, urheilulliset miehet? — Sukupuolen tekeminen nuorten menestystarinoissa. Kulutustutkimus.Nyt 4(2), 35–50.
- Sundblad, M. 2008. Nuorten henkilökohtainen rahatalous ja elämänhallinta. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Syrjälä, L., Ahonen, A., Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy.

Syrjäläinen, E. 1994. Etnografinen opetuksen tutkimus: kouluetnografia. Teoksessa Syjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, L. & Saari, S (toim.) Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä Oy, 67–112.

Tilastokeskus. 2012. Opiskelijoiden työssäkäynti 2010. Koulutustilastot 2012. Yhteyshenkilönä Ritva Kaukonen.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Varto, J. 1995. Filosofian taito 2-3. Helsinki: Kirjayhtymä.

Wilska, T-A. 1999. Survival with dignity? The Consumption of Young Adults during Economic Depression: A Comparative Study of Finland and Britain, 1990-1994. Turku: Publications of the Turku School of Economics and Business Administration.

Wilska, T-A. 2001. Nuorten toimeentulo ja kulutus. Teoksessa Kuure, T (toim.) Aikuistumisen pullonkaulat. Nuorten elinolot -vuosikirja. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 16, Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 19 & Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus, 52–59.

Wilska, T-A. 2002a. Laiteniilot ja perässähihtäjät. Nuorten kulutustyyli ja teknologiasuuntautuminen. Teoksessa Autio, M., Eresmaa, I., Heinonen, V., Koljonen, V., Paju, P. & Wilska, T-A (toim.) Pakko riittää. Näkökulmia nuorten maksuhäiriöihin ja kulutukseen. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto /Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 24, 144–175.

Wilska, T-A. 2002b. Me – A Consumer? Consumption, Identities and Lifestyles in Today's Finland. *Acta Sociologica*, 45(3), 195–210.

Wilska, T-A. & Virtanen, T. 2002. Tyylittelyä ja tiukkaa taloutta. Nuorten toimeentulo ja kulutus 1960-luvulta nykypäivään. Teoksessa Silvennoinen, H (toim.) Nuorisopolitiikka Suomessa 1960-luvulta 2000-luvulle. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 29 & Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 25, 86–104.

Wilska, T.A. 2005. Nuoret kuluttajat – samanlaisia vai erilaisia? Teoksessa Wilska, T.A (toim.) Erilaiset ja samanlaiset. Nuorisobarometri 2005. Nuorisosiain neuvottelukunta, julkaisuja 31 & Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, julkaisuja 59. Helsinki: Opetusministeriö, 66–81.

Wilska, T-A. 2008. Lasten materialistiset kulutusasetteet ja kuluttajaksi sosiaalistuminen. Teoksessa Raijas, A. & Wilska T-A (toim.) Perhe Kulutusyhteiskunnassa. Kuluttajatutkimuskeskuksen kirjoja 5. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus, 33–50.

Wyn, J. & White, R. 1997. Rethinking Youth. London: SAGE Publications.

Yesilova, K. 2009. Ydinperheen politiikka. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Zelizer, V. A. 1997. The social meaning of money. Pin money, paychecks, poor relief, and other currencies. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.

Ziehe, T. 1991. Uusi nuoriso. Epätavanomaisen oppimisen puolustus. Tampere: Vastapaino.

Internet -lähteet

Kela. Opintoraha. Luettu 3.4.2011

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/160508102322JP?OpenDocument>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. Lapsen elatus, elatusapu ja elatustuki. Luettu 3.4.2011

http://jkk.mll.fi/yhteiskunnan_tuki_perheille/lapsen_elatus.php

Nordea. ASP-tili. Luettu 16.10.2012

<http://www.nordea.fi/henkilöasiakkaat/säästöt/säästämisen+tilit/ASP-tili/873352.html>

Nuorisolaki 27.1.2006/72. FINLEX. Luettu 3.4.2011

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>

Suomi24. Keskustelu. Kannattaa asua vanhempien luona... Luettu 30.10.2012

<http://keskustelu.suomi24.fi/node/6073662>

Muut lähteet

Haastattelupäiväkirja toukokuusta 2011 syyskuuhun 2012.

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko

Ensimmäiset kysymykset

Ikä? Sukupuoli? Opiskeletko vai käytkö töissä? Mitä opiskelet/opiskelit? Missä olet töissä? Miksi et käy töissä? Missä ja miten asut nyt? Kenen kanssa asut? Millainen olet luonteeltasi?

Asuminen ja suhde asumiseen

Asumishistoria? Miksi asut vanhempiesi luona? Miten pitkään aijot asua lapsuudenkodissa? Miksi et asuisi pitempään? Vaihtoehtoisesti: Milloin muutit takaisin lapsuudenkotiin ja miksi muutit takaisin? Minkä ikäisenä muutit pois ensimmäistä kertaa vanhempiesi luota? Viihdytkö kotona? Minkälainen koti teillä on? Miten haluaisit asua tulevaisuudessa? Mitä perhe merkitsee? Ottaisitko vanhemmat luoksesi asumaan, jos he esimerkiksi sairastuvat? Peseekö äiti pyykkisi? Tuletko hyvin toimeen vanhempiesi kanssa?

Toimeentulo ja säästöt

Mistä kuukausittaiset tulosi koostuvat? Saatko vanhemmilta tukea? Entä yhteiskunnalta? Jääkö rahaa säästöön? Mitä varten säästät? Mitä raha sinulle merkitsee?

Kuluttaminen ja rahan käyttö

Mihin käytät rahaa? Oletko luonteeltasi tuhlaileva? Merkitsevätkö ympäristöasiat? Onko naisen ja miehen kulutus erilaista? Onko kulutus erilasta nyt, kun asut omassa taloudessa/kun asuit omassa taloudessa? Ovatko vanhemmat valittaneet kulutuksestasi? Ostatko itse vai maksaako vanhemmat? Maksatko omat laskusi? Mitä vanhemmat maksaa? Maksatko asumisesta vuokraa? Tulisiko vuokraa mielestäsi maksaa? Teetkö kotitöitä vuokran vastikkeeksi? Odottavatko vanhemmat kotitöitä? Osallistutko perheen taloudellisiin menoihin? Käytätkö vanhemmilta saadun rahan eri tavalla kuin itse ansaitun?

Itsenäisyys

Koetko olevasi itsenäinen? Vaihtoehtoisesti: Koitko olevasi itsenäinen, kun asuit vanhempiesi luona? Miksi koet tai miksi et koe olevasi itsenäinen? Mitä itsenäisyys on? Miten suhtaudut vanhempiesi luona asumiseen? Miten vanhemmat suhtautuvat asumiseesi? Miten muut suhtautuvat? Joudutko selittämään asumismuotoasi?